

Kitüntetettjeink

Dr. Rémiás Tibor

történész muzeológus, a nyíregyházi Jósa András Múzeum igazgatója

Bél Mátyás Notitia Hungariae Emlékéremben részesült (2022)

Miskolcon született 1962-ben. Általános iskolába Emődön járt, ahova derenki lengyel őseit 1944 környékén telepítették. Büszke lengyel (gorál) gyökereire. 1987-ben szerzett történelem-orosz-filozófia szakon diplomát a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Doktori értekezését 1994-ben védte meg, amelyért dr. univ. címet, majd 1996-ban PhD tudományos fokozatot kapott. Kutatási területe: az északkelet-magyarországi régió 18. századi gazdaság- és társadalomtörténete, uradalomtörténete, nemzetiségei; Torna vármegye és a derenki lengyelség (gorál közösség) története; az első világháború történetének magyar vonatkozásai Galíciában. Könyvtári katalógusok tanúsága szerint íróként és szerkesztőként jegyzett köteteinek száma közel 40 mű, tanulmányainak és cikkeinek száma ennek többszöröse.

1986-ban lett a miskolci Herman Ottó Múzeum történész muzeológusa, később a történelmi osztályvezetője, két évig igazgató-helyettese. Az itt töltött évek alatt számos szakmai projekt előkészítője és irányítója volt. 2017-ben lett a nyíregyházi Jósa András Múzeum igazgatója. Az intézmény 2019-ben elnyerte az *Év Múzeuma*-díjat.

Rémiás Tibor már fiatalon csatlakozott a honismereti mozgalomhoz, 1990-ben titkári feladatokat vállalt a megyei szervezetben. Egyik szakmai vezetője volt 1997–2009 között a középiskolás diákok számára szervezett falu- és várostörténet-kutató, valamint temetőfeltáró nyári

táboroknak. 2009-ben a Honismereti Szövetség alelnökévé választották. Szerkesztője volt a *Szülőföldünk* 1991–2011 között megjelent számainak. Előadások tartásával, kiállítások rendezésével, monográfiák szerkesztésével, lektorálásával segítette megyeszerte a honismereti munkát. Rendszeresen feladatot vállalt a megyei Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázat szervezésében és a benyújtott dolgozatok értékelésében. Főszerzője volt a megyében rendezett honismereti akadémiáknak és más országos rendezvényeknek. Munkáját 2003-ban Honismereti Munkáért Emlékéremmel ismerte el a szövetség. Számtalan szakmai társaságnak, egyesületnek tagja, illetve tisztségviselője.

Életútjából kitűnik a honismeret ügyének lelkes, elkötelezett szolgálata. Több évtizedes szakmai munkája nagymértékben hozzájárult a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében folyó tartalmas és sikeres honismereti munkához.

Dr. Tóth Péter

történész, levéltáros, ny. egyetemi tanszékvezető

Bél Mátyás Notitia Hungariae Emlékéremben részesült (2023)

Sajószentpéteren született 1949-ben, itt járt általános iskolába. Sárospatakon érettségizett, majd a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem latin-magyar szakán szerzett diplomát 1978-ban. Két évig szakközépiskolában tanított Kazincbarcikán, majd öt éven át levéltáros Miskolcon a megyei levéltárban, később tudományos kutató a Borsodi Szénbányáknál. Négy évig a Somogy Megyei Levéltár főlevéltárosa volt, majd 1989-

ben visszatért Miskolcra, hasonló munkakörbe. Innen került 1992-ben oktatónak a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának Történelem Tanszékére, ahol 1996-ban a történelemtudományok kandidátusa, 1997-től egyetemi docens, 1999-től Széchenyi Professzori Ösztöndíjas, 2007-től nyugdíjazásáig tanszékvezető volt.

A honismereti mozgalomba 1981-től kapcsolódott be. Rendszeresen részt vett a Honismereti Akadémiák tanácskozásain és publikált a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, Somogy megyei, Vas megyei, később a Jászság honismereti kiadványaiban. A honismereti mozgalom egyik meghatározó alakja, aki a Somogy Megyei Levéltárban Kanyar József mellett dolgozva részt vett több, általa szervezett munkában, községtörténetek, honismereti forrásgyűjtemények kiadásában. Egyik szerzője volt a *Borsod-Abaúj-Zemplén megye hon- és népismerete* című kötetnek. Az 1990-es években részt vett a honismeret tantárgy bevezetésének előkészületi munkájában, több iskolában felkészítő előadást tartott az érdeklődő pedagógusoknak.

A honismereti mozgalom által nagy elődöknek tartott tudósok közül kiadta Borovszky Samu *Borsod vármegye történetének* folytatását, Pesty Frigyes: *Borsod vármegye földrajzi nevei* című kéziratát, lefordította Bél Mátyás műveiből a *bányavárosok, Miskolc és környéke, az Ózd környéki települések, Gömör vármegye és Torna vármegye leírását*. Jelenleg is Bél Mátyás kéziratos műveinek kritikai kiadásán dolgozik, ezek közül *Borsod vármegye leírása* már megjelent, *Torna, Gömör, a Jászkunság és Zaránd vármegye leírása* megjelenés előtt áll.

Levéltárosként részt vett a községtörténeti munkák által folyamatosan idézett kiadványok készítésében. Ilyen volt a *vármegyei közgyűlési jegyzőkönyvek* kiadása (Borsod, Gömör, Zemplén, Vas, Sopron, Nógrád, Zala vármegyék), a *Mária Terézia kori úrbérrendezés dokumentumainak* megjelentetése (Borsod, Sopron, Gömör vármegyék), és az *Erdélyi Fejedelemség Királyi Könyveinek* kiadása.

Történészként Miskolc és Sajószentpéter várostörténeti, valamint a jászok, cigányok, valónok, besenyők kisebbségtörténeti témáit feldolgozó munkák szerzője.

Munkásságát és gazdag pályafutását 271 tudományos munka, 1440 független hivatkozás is jelzi.

Hideg Ágnes (Hideg Lórántné)

könyvtáros, a Herman Ottó Múzeum ny. könyvtárvezetője

dicsérő oklevél (2023)

1957-ben született, azóta Miskolcon él. Az Istvánffy Gyula Általános Iskola elvégzése után a Herman Ottó Gimnáziumban folytatta tanulmányait, ahol francia nyelvi tagozaton érettségizett. Főiskolás éveit Nyíregyházán, a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán töltötte, 1980-ban végzett magyar-ének-zene szakon, 1985-ben pedig könyvtár szakon. 2000-ben a Debreceni Egyetemen informatikus könyvtáros diplomát szerzett.

Néhány év pedagógusi munka után 1988-ban került a Herman Ottó Múzeum Szakkönyvtárába, ahol 30 évig könyvtáros, illetve könyvtárvezetői munkakörben dolgozott. Az évek során részt vett a megye települési könyvtárainak szakfelügyeletében. A múzeumi évkönyv 60 kötetének tartalmát kereshetővé tette a MATARKA adatbázison keresztül. Fő feladatának tekintette, hogy minél több helyen népszerűsítse a múzeumot és a múzeumi könyvtárat.

1998-tól kezdve rendszeresen készített bibliográfiákat, repertóriumokat és helytörténeti írásokat. Bekapcsolódott az Istvánffy Gyula megyei honismereti gyűjtőpályázatok értékelésébe. Több évtizede tartó honismereti munkássága során arra törekszik, hogy a kevésbé vagy egyáltalán nem ismert helytörténeti témákat, érdekességeket ismertté tegye a miskolciak előtt és az érdeklődők számára. Nyugdíjba vonulása óta a köztereken megtalálható műalkotásokat mutatja be a Köztérkép adatbázison keresztül.

Aktívan részt vesz a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület munkájában, honismereti, helytörténeti programokat szervez, pl. a Miskolci Nemzeti Színház megalakulásának 200. évfordulója alkalmából megemlékezést és koszorúzást szervezett Bánhid József színész sírjánál, a Mindszenti katolikus temetőben.

Kis József

levéltáros, az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén
Vármegyei Levéltára igazgatója

dicsérő oklevél (2023)

Miskolcon született 1979-ben. A Kossuth Lajos Gimnáziumban érettségizett 1997-ben, majd 2002-ben a Miskolci Egyetemen szerzett diplomát politológia szakon. Később Egerben előbb főiskolai-, majd mesterképzésben elvégezte a történelem szakot, ugyanott jelenleg doktorandusz.

2002-től dolgozik a megyei levéltárban, 2010-től az Alsószolcai Fióklevéltár osztályvezetőjeként, 2017 májusától a tagintézmény igazgatóhelyetteseként, 2018 januárjától igazgatójaként. Munkája során a hangsúlyt a darabszintű és tematikus segédletek készítése mellett a levéltári szakrendszerek működtetésére, az iratok digitalizálására, a központi projektekben való aktív részvételre, a tagintézményi kapcsolatok kiszélesítésére, a tudományos eredmények növelésére, valamint a tagintézmény online térben való megjelenésére és népszerűsítésére fekteti.

Tudományos kutatásainak eredményeit rendszeresen publikálja. Hat önálló kötete jelent meg, további négyet társszerzőként jegyez. A *Levéltári Évkönyv. Új folyam* című online folyóirat állandó szerkesztője Eddig mintegy száz tudományos és ismeretterjesztő cikket, tanulmányt publikált, a vörös terror halálos áldozataival, a nyilaskeresztes és a kommunista párt, a nyilas tömeggyilkosságok, a miskolci málenkij robot történetével, a szovjet bevonulás utáni politikatörténettel, az 1945–1988 között folytatott politikai indíttatású büntetőeljárásokkal és perekkel, az '50-es évekbeli rendszerellenes szervezkedésekkel, az 1950/60-as évekbeli szélsőbaloldali (maoista) csoportokkal, a '60-as évekbeli pártelittel, és a miskolci MDF megalakulásának történetével kapcsolatban jelentek meg publikációi. Társszerkesztőként, illetve szakértőként részt vett két dokumentumfilm készítésében. Rendszeresen tart

szakmai és ismeretterjesztő előadásokat, részt vállal kiállítások rendezésében.

2002-ben kutatásai alapján és javaslatára került sor Miskolcon a Hősök temetőjében egy '56-os parcella kialakítására, majd 2004-ben a jeltelen sírba hantolt kivégzettek újratemetésére. Részt vesz a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület elnökségének munkájában, szakmai napok szervezésében és részt vállal az Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázatok értékelésében.

Nagyné Szabó Mária

könyvtáros, a Miskolci Egyetem ny. könyvtárosa

dicsérő oklevél (2023)

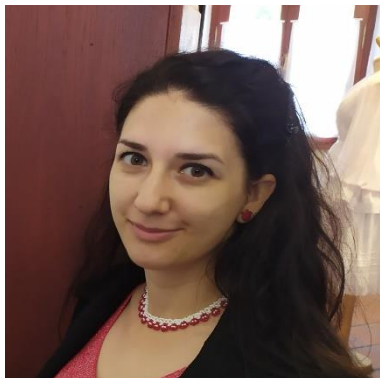
Nyékkládházán született 1950-ben. A Földes Ferenc Gimnázium angol tagozatán érettségizett. 1972-ben lett az akkori Nehézipari Műszaki Egyetem dolgozója. Munkáját a Gazdasági Főigazgatói Hivatalban kezdte, majd a Gazdaságtudományi Karon könyvtárosként folytatta, egészen nyugdíjba vonulásáig. Időközben képezte magát, közgazdasági, könyvtárosi, majd felsőfokú oktatásszervezői végzettséget szerzett.

Hivatali munkáját szorgalommal, precízen végezte. Intézeti könyvtárosként másfél évtizedet töltött az egyetem hallgatóinak szolgálatában. Az oktatási intézményben eltöltött 42 éves munkáját Rektori Dicsérettel, majd nyugdíjba vonulásakor Kiváló Dolgozó elismeréssel jutalmazták.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesületnek 20 éve tagja, 2013 óta részt vesz az egyesület elnökségének munkájában. Ez idő alatt főleg szervezési, adminisztratív jellegű feladatokat végzett. Segítette az egyesület pályázati tevékenységét, jelentős szerepe volt a sok sikeres pályázat elkészítésében. Lelkesen segített a honismereti munkatervek, beszámolóok, különböző dokumentumok előkészítésében. Gazdag tapasztalataira alapozva tanácsaival segített nagy

rendezvényeink, konferenciáink megszervezésében. Munkájára, aktivitására mindig bizton számíthattunk.

Sárközi Ágnes

kulturális antropológus, a Herman Ottó Múzeum muzeológusa

dicsérő oklevél (2023)

1986-ban született Miskolcon, iskoláit is itt végezte. A Miskolci Egyetemen szerezte kulturális antropológia szakos diplomáját, amely mellé dokumentumfilm szakirány, valamint vizuális kultúra és társadalomismeret tanári szak is társult. Időközben megismerkedett a siketek jelnyelvével, melyet helyben középfokig volt lehetősége fejleszteni. Az államvizsga után azonnal megkezdte OKJ képzés keretében a népi játszóházi foglalkozásvezetői tanulmányait.

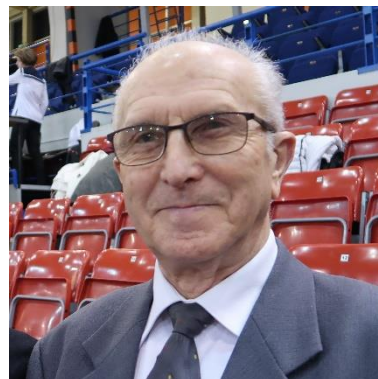
Első munkahelye a Miskolci Városgazda Non-profit Kft-nél volt, ahol adminisztrátori teendőket látott el a kertészeti részlegen. 2013-ban helyezkedett el a Herman Ottó Múzeum Néprajzi Tárában előbb közfoglalkoztatottként, néhány év elteltével pedig muzeológus asszisztens, majd muzeológus lett. Fő feladata a digitális nyilvántartás és a tár facebook oldalának kezelése, emellett ismereteit sokrétűen alkalmazhatja, hiszen lehetősége van fotós, filmes, grafikai munkák végzésére, múzeumpedagógiai foglalkozások vezetésére, és számos más, a múzeum világához kapcsolódó feladat ellátására.

Kedveli a tárgyalkotó népművészetet és a képzőművészetet, felmenői közül szinte mindenki alkotott valamilyen művészeti ágban, ő is szívesen kipróbál mindenféle kézműves tevékenységet. Tagja a Fügedi Márta Népművészeti Egyesületnek, ahol fazekas- és tűzzománcanfolyamokon bővítette ismereteit. Az agyaggal ekkor kötött szorosabb barátságot, és hogy muzeológusi munkája során még jobban kamatoztatható tudásra tegyen

szert, kerámia- és porcelánkészítő szakmát szerzett.

Önkéntesként segíti a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület munkáját: rendezvényeinek, eseményeinek fotódokumentálását, valamint a *Szülőföldünk* honismereti periodika nyomdai előkészítését, technikai szerkesztését végzi.

Szinyéri János

ny. tanár

dicsérő oklevél (2023)

Vajdácskán született 1940-ben. Az általános iskolát Olaszliszskán végezte. 1959-ben érettségizett Sárospatakon. A Comenius Állami Tanítóképzőben 1960-ban tanítói képesítést, a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolán pedig 1969-ben biológia-testnevelés szakon tanári diplomát szerzett. 2020-ban kapta meg a tanítói Gyémánt Diplomát.

Négy évig a Szatmár megyei Méhtelegen, nyolc évig Erdőbényén tanított. Itt találta meg élete párját, aki ének-zene-szolfézs szakos tanárnő volt. Zemplénből Abaújba kerültek, Encsen telepedtek le. Nyugállományba vonulásukig itt dolgoztak.

2007-ben feleségével együtt alapító tagja volt az Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesületnek, 2010-ig az egyesület titkáráként tevékenykedett. Azóta is segít a programok szervezésében, kapcsolatot tart a Kazinczy Ferenc Társasággal. Az autópálya építésekor figyelemmel kísérte az ásatásokat, terepbejáráson vett részt régészeti vezetéssel. Szívesen részt vesz az egyesület által szervezett közös kirándulásokon. Rendszeresen képviseli az egyesületet nemzeti ünnepeinken, koszorúzásokon. Igyekszik új tagokat is toborozni az egyesületbe.

Beszámoló a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület 2022. és 2023. évi munkájáról

Titkos Sándorné

2022

Mozgalmas és tartalmas évet zárt egyesületünk 2022-ben. Az előző, koronavírusos két év nehézségei után eléggé összesűrűsödtek a programjaink, de szerencsésen sikerült megvalósítanunk minden korábbi tervünket.

A **Honismeret napja** alkalmából a Mindszenti temetőben szakadó esőben megkoszorúztuk dr. Bodgál Ferenc néprajzkutató sírját. Dr. Bodnár Mónika etnográfus, egyesületünk titkára mondott beszédet a helytörténész sírjánál, és elhelyeztük a koszorúkat a Herman Ottó Múzeum, az ózdi Lajos Árpád Honismereti Kör, valamint egyesületünk nevében.

Koszorúk Bodgál Ferenc sírján, 2022. március 31.

A koszorúzást követően ünnepi közgyűlésünket a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár nagytermében tartottuk március 31-én. Taggyűlésünk egyben a Honismeret napjáról szóló ünnepi megemlékezés is volt, amelynek keretében Titkos Sándorné elnök méltatta Bél Mátyás tudós-polihisztor munkásságát, jelentőségét a honismereti mozgalomban.

Titkos Sándorné elnök köszöntötte a jelenlévőket és örömet fejezte ki, hogy a járvány viszszafejlésével zavartalanul megtarthatjuk rendezvényünket. Először a hagyományos napirendi

pontokra került sor: az eltelt év honismereti munkájának értékelésére, valamint az előttünk álló időszak munkatervének előterjesztésére. Titkos Sándorné beszámolt a 2021-es évben végzett szakmai munkáról, mely a járványhelyzet ellenére is sok sikeresen megvalósult programot tartalmazott. Közülük vetélkedők, találkozók, konferenciák, online rendezvények voltak és egy kirándulás a Bükk-hegyhátra.

Az egyesület 2021. évi gazdasági beszámolóját Bózsavári József, az ellenőrző bizottság elnöke ismertette. Az éves beszámolót az egyesületi munkáról és a gazdasági tevékenységről a tagság teljes létszámmal elfogadta.

Kiváló Honismereti Munkáért Emléklapok átadására került sor Székelyné Forintos Judit egyesületi titkár, az Országos Honismereti Szövetség elnökségi tagja közreműködésével. Kitüntetésben részesültek:

- Hajdu Imre, Bogács
- Koleszár Krisztián, Miskolc, Bódvaszilás
- Nagy Bálintné, Encs
- Panyuscsik Jánosné, Hernádszurdok
- Szajkó Gábor, Sátoraljaújhely
- Végsőné Fazekas Aranka, Sátoraljaújhely

Titkos Sándorné (elnök) és Koleszár Krisztián (kitüntetett) az ünnepi közgyűlésen, 2022. március 31.

A 2022. évi munkatervi javaslatban a hagyományos, rendszeresen ismétlődő rendezvényeken túlmenően szerepelt egy tudományos konferencia szervezése a Herman Ottó Múzeummal és a Miskolci Akadémiai Bizottsággal karöltve Évfordulók címmel dr. Bodgál Ferenc néprajzkutató születésének 90., halálának 50. évfordulója emlékére.

Az éves munkatervi javaslatot követően még egy módosítási javaslat került megszavazásra a fizetendő tagdíjakról. Diákoknak és nyugdíjasoknak 1500 Ft, dolgozóknak 2500 Ft lett a tagdíj. A 2022. évi munkatervi javaslatot és az alapszabály 8. paragrafusát érintő módosító javaslat betérjesztését a tagság egyöntetűen elfogadta.

A taggyűlés utolsó programjaként előadás hangzott el Halmay Béla miskolci polgármester életútjáról, politikai pályafutásáról. Vámosi Katalin, a Herman Ottó Múzeum művészettörténésze korabeli fotókkal, festményekkel illusztrálta előadását, amit a hallgatóság nagy tapsal köszönt meg.

Közgyűlés, 2022. március 31.

2022. május 18-án a Herman Ottó Múzeum 1. emeleti foglalkoztató termében került sor a **honismereti szakmai nap** megrendezésére. *Hogyan kezdjek neki? a családtörténeti kutatások abc-je* címmel Kis József, a Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Levéltára igazgatója tartott nagy érdeklődést kiváltó előadást. Célja az volt, hogy tájékoztatást adjon arról, milyen módon érdemes belefogni egy családtörténeti kutatásba, milyen iratokat érdemes e célból kutatni. Kiemelten foglalkozott az anyakönyvi kutatások módszerével, a levéltári iratanyagok és az online adatbázisok adta lehetőségekkel.

A szakmai napon, 2022. május 18.

Május 29-én a **honismereti városi sétán** öt helyszínt látogattunk meg Miskolcon: a zsinagógát, Bató Eszter Emlékszobát a Nyilas Misi Házban, a Kossuth utcai református templomot, az Ortodox Múzeumot és az Ortodox templomot. A programot Hideg Ágnes szervezte, több mint harmincan vetünk rajta részt.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület a Herman Ottó Múzeum és az MTA Miskolci Akadémiai Bizottság Néprajzi és Kulturális Antropológiai Munkabizottsága közreműködésével **tudományos konferenciát** szervezett dr. Bodgál Ferenc néprajzkutató tiszteletére 2022. június 29-én. A konferenciának a Miskolci Akadémiai Bizottság Székháza adott helyet. A rendezvénnyel a miskolci muzeológus, néprajzkutató és honismereti szervező munkássága előtt tisztelgünk születésének 90., halálának 50. évfordulója alkalmából.

Ünnepi rendezvényünk előtt a Mindszenti temető bejáratánál gyülekeztünk 9 órakor, és dr. Bodgál Ferenc sírjához sétáltunk, ahol Titkos Sándorné, a honismereti egyesület elnöke rövid megemlékezést tartott a néprajzkutató életútjáról, a megyei honismereti mozgalomban végzett munkájáról, sokrétű tevékenységéről. A megemlékezés koszorúját a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület, a Herman Ottó Múzeum és a Miskolci Akadémiai Bizottság nevében dr. Bodnár Mónika helyezte el. Az évforduló alkalmából Hideg Ágnes, a honismereti egyesület tagja, a Herman Ottó Múzeum ny. könyvtárosa javaslatára új, faragott sírjel készült dr. Bodgál Ferenc sírjára. Az új fejfát Barsi Csaba, a Herman Ottó Múzeum Néprajzi Tárának gyűjteménykezelője készítette, a költségeket a múzeum vállalta.

Bodgál Ferenc kopjafájánál, 2022. június 29.

*Bodgál Ferenc konferencia,
2022. június 29.*

*Déryné Széppataki Róza szobránál,
2022. szeptember 22. (Fotó: Hideg Ágnes)*

Az akadémiai székházhoz 10 órára érkeztünk, ahol kezdetét vette az ünnepi konferencia. Megtisztelő volt számunkra, hogy dr. Bodgál Ferenc özvegye és unokája is eljött a koszorúzásra és az emlékülésre is. A konferencia főszervezője Bodnár Mónika volt. A rendezvény két blokkból állt: első részben dr. Bodgál Ferenc emlékét idéztük fel öt előadás keretében. A második blokk egyéb évfordulókra emlékezett, ezek is miskolci vagy megyei vonatkozású személyekhez, eseményekhez kötődtek. A konferencia programja és az előadások írott változata jelen kiadványunkban olvasható.

A megyei honismereti programok keretén belül 2022. szeptember 22-én *Mi van a függöny mögött?* címmel folytattuk **városi helytörténeti sétánkat**. A rendezvény aktualitását a Miskolci Nemzeti Színház fennállásának 200., Déryné halálának (szeptember 29.) 150. évfordulója adta. Első utunk a Színészmúzeum épületéhez vezetett, majd a Déryné parkba sétáltunk. A szépen kialakított

udvarban a következő színészóriások szobrai láthatók: Déryné Széppataki Róza, Jókainé Laborfalvi Róza, Latabár Endre, Nagy Attila. Az említett színművészek életpályáját – érdekes epizódokkal színezve – Titkos Sándorné, egyesületünk elnöke ismertette. A parkból nyíló bejáraton át eljutottunk a címadó helyszínre, a bejárására. Méder Noémi, a színház sajtósának vezetésével másfél óras, különleges épületbejáráson vettünk részt. Külön köszönjük a főszervező Hideg Ágnes lelkes, pontos szervezését.

Helytörténeti programsorozatunk keretében folytattuk az ismerkedést Miskolc értékeivel. 2022. október 13-án Lillafüredre kirándultunk. Először Herman Ottó egykori lillafüredi nyaralóját, a Pelle-házat néztük meg, majd elsétáltunk a Palotaszállóhoz, megtekintettük a függőkertet és a vízesést. Ezt a programot is Hideg Ágnes szervezte. Örülünk, hogy Miskolc helyi értékeinek bemutatásával új szintet hozott egyesületünk tevékenységébe, számíthatunk kezdeményezéseire és javaslataira a jövőben is.

A Miskolci Nemzeti Színház színpadán a városi helytörténeti séta alkalmával, 2022. szept. 22. (Fotó: Hideg Á.)

A Pele-háznál a városi helytörténeti sétán, 2022. október 13. (Fotó: Hideg Á.)

Novemberben a **47. Istvánffy Gyula megyei honismereti gyűjtőpályázat értékelését** tartottuk a Herman Ottó Múzeumban. 30 pályamunka érkezett be, összesen 1460 oldal terjedelemben. A bíráló bizottság vezetője dr. Bodnár Mónika, tagjai Békési Gábor, dr. Fazekas Csaba, Hazag Ádám, Kis József, Sárközi Ágnes, dr. Spóner Péter, Titkos Sándorné, dr. Tóth Arnold voltak.

A pályázat ünnepélyes eredményhirdetésére december 12-én került sor. A program előtt megkoszorúztuk Istvánffy Gyula sírját a Mindszenti temetőben, ahol részt vett Debreczeni-Droppán Béla, a Honismereti Szövetség elnöke és Juhász Zoltán, a szövetség titkára is. A rendezvény a Herman Ottó Múzeumban folytatódott, ahol az

eredményhirdetés előtt Debreczeni-Droppán Béla, a folyóirat felelős kiadója bemutatta az 50 éves *Honismeret* folyóiratot.

A 47. Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázat értékelését dr. Bodnár Mónika, egyesületünk titkára, a bíráló bizottság elnöke tartotta meg. Felhívta az érdeklődők figyelmét, hogy az elkészült pályamunkák a Herman Ottó Múzeum Néprajzi Adattárába kerülnek elhelyezésre, ahol megtekinthetők és további kutatásokhoz felhasználhatók. A beérkezett 30 pályamunka közül felnőtt kategóriában 5 arany, 4 ezüst és 7 bronz minősítés született. A pályázók közül Bánfalvi László több évtizedes kiemelkedő honismereti, helytörténeti gyűjtőmunkája elismeréséül *Istvánffy-díj*ban részesült.

Istvánffy Gyula sírjának koszorúzása előtt, 2022. december 12.

Az 50 éves Honismeret bemutatóján. Ádám János fotója

Az Istvánffy-díj átadása Bánfalvi Lászlónak

Az ifjúsági kategóriában 3 dolgozat kapott arany minősítést, ezek közül az egyiket, készítője, Polák Márton, az Ózdi József Attila Gimnázium és Kollégium tanulója előadásában – felkészítő tanára Tuzáné Mák Zsuzsanna – a jelenlévő érdeklődők is megismerhették. Az oklevelet Titkos Sándorné és dr. Székelyné Forintos Judit adták át. Debreczeni-Droppán Béla gratulált valamennyi díjazottnak, külön örömmel köszönte meg a fiatalok lelkes kutatómunkáját, és kiemelte Kovácsné Szepelfeld Erzsébet tanárnő felkészítő munkáját. Elmondta, hogy az ifjúsági kategóriában díjazott tanulók lehetőséget kapnak a következő Országos Ifjúsági Honismereti Akadémia rendezvényén pályázatuk bemutatására.

*Arany oklevél – Czene Janka
47. Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázat*

2022. évi **pályázati tevékenységünk**: három pályázatot készítettünk Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának Mecenás Alapjához, a Nemzeti Civil Alaphoz és a Vox Provinciae Alapítványhoz. Sikeres volt mindegyik, 50 000 Ft-ot, 350 000 Ft-ot és 300 000 Ft-ot kaptunk. A támogatásoknak köszönhetően Bodnár Mónika szerkesztésében megjelenhetett a *Szülőföldünk* 40–41. száma.

Igyekszünk segíteni a **Honismereti Szövetség** munkáját, rendezvényein egyesületünk rendszeresen képviselteti magát. A Honismereti Szövetség által Kárpát-medencei középiskolásoknak kiírt **országos honismereti, művelődéstörténeti vetélkedőjének** második fordulójába az induló 65 csapatból megyénk öt középiskolája jutott:

- Balázs Győző Református Gimnázium Miskolc, felkészítő tanár: Debreczeni István
- Miskolci Herman Ottó Gimnázium, felkészítő tanár: Szopkó Róbert
- Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma, Általános Iskolája és Diákotthona, felkészítő tanár: Józsa Gáborné
- Szalézi Szent Ferenc Gimnázium Kazincbarcika, felkészítő tanár: Molnárné Marczis Erzsébet
- Fráter György Katolikus Gimnázium és Kollégium Miskolc, felkészítő tanár: Szeitzné Viski Erika

A vetélkedő döntőjét 2022. március 23-án tartotta a Honismereti Szövetség a Magyar Nemzeti Múzeum Dísztermében. A legtöbb pontszámot elért 12 csapat juthatott be a szóbeli döntőre, nagy örömkre köztük volt két miskolci iskola is. Legjobbunk bizonyultak, első helyezettek lettek a Fráter György Katolikus Gimnázium és Kollégium tanulói, Verba Karina, Szabó András és Galambvári Panna, a felkészítő tanár: Szeitzné Viski Erika. Hatodik helyezett a Miskolci Herman Ottó Gimnázium csapata lett: Bíró Dániel, Ehrlich Máté és Karsai Kristóf, a felkészítő tanár: Szopkó Róbert volt.

2022-ben mi voltunk a társszervezők az **Országos Ifjúsági Honismereti Akadémia** megrendezésében. A középiskolás diákoknak szánt rendezvényre augusztus 1–5. között Sátoraljaújhelyen került sor, immár 26. alkalommal. Témája *Anyanyelvünk kincsesháza – a magyar nyelvjárások, dialektusok, helyi szóhasználatok* volt. Az akadé-

mián olyan tehetséges fiatalok vehettek részt, akik korábbi tudományos igényű kutatásukkal, előadásukkal helyezést értek el a Honismereti Szövetség, valamint tagszervezeteinek országos és regionális vetélkedőin. A Magyarországról és a határon túlról érkező fiatalok a konferencián beszámoltak a megadott témában kutatási eredményeikről, emellett számos értékes kulturális programon vehettek részt. Idén először a Szövetség az ELTE Élőnyelvi Diákműhelyével együttműködve a diákok számára nyelvi műhelyfoglalkozásokat dolgozott ki, ahol a résztvevők játékos úton ismerkedhettek meg a magyar nyelvjárások sokszínűségével, valamint a nyelvjárásgyűjtés és -kutatás műhelytitkaival. A tábor helyszíne a négycsillagos Hunor Hotel volt, ahol a résztvevők nagyon jól érezték magukat.

A hétfői megnyitón a résztvevőket az akadémia fővédnöke, Juhász Judit, az Anyanyelvpolók Szövetségének elnöke, dr. Fazekas Márk Sátoraljaújhely aljegyzője és Titkos Sándorné, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület elnöke köszöntötte. Debreczeni-Droppán Béla, a Honismereti Szövetség elnöke nyitotta meg az Akadémiát. 70. születésnapja alkalmából köszöntöttük Fehér Józsefet, a Kazinczy Múzeum nyugalmazott igazgatóját. Előadást tartott Nyiri Péter, a Magyar Nyelv Múzeuma igazgatója, valamint Schirm Anita nyelvész. Városnézés keretében a fiatalok Fehér József irányításával megtekintették Sátoraljaújhely nevezetességeit. Szakmai vezetéssel juthattunk be az eredeti Rákóczi kéziratokat rejtő Sátoraljaújhelyi Levéltárba, valamint a Kazinczy Múzeumba.

Augusztus 3-án, szerdán tanulmányutat tettünk a borsói Rákóczi-kastélyba, valamint a cigándi múzeumfaluba. A gazdag programban volt falu-, illetve városnéző séta, táncház, kincskereső kvízzjáték és a résztvevők a népi mesterségekkel is megismerkedhettek kézműves foglalkozások keretében.

Az Ifjúsági Honismereti Akadémia megszervezésében, sikerében meghatározó szerepe volt

A Fráter csapata az Ifjúsági Akadémián tanárakkal

Fehér Józsefnek. Köszönjük Mátyus Baláznén, Csirmazné Cservenyák Ilona segítségét. A résztvevők a megyei egyesület részéről megyei ismeretöt, Benkóczy György *Rejtelmes anyanyelvünk* című könyvét és Döbör Istvánné kézzel készített könyvjelzőit kapták. Megyénkből részt vettek az akadémián a Fráter György Katolikus Gimnázium és Kollégium tanulói, Verba Karina, Szabó András és Galambvári Panna, felkészítő tanárak, Szeitzné Viski Erika. Petrán Benedek Lajos és Molnár Ákos Mezőkövesdről korreferátumot is tartott Matyó- föld tájnyelvről.

A Honismereti Szövetség levélben köszönte meg egyesületünk tagjainak értékes munkáját, amivel biztosítottuk a rendezvény sikeres megvalósulását.

A 49. Országos Honismereti Akadémia Veszprémben volt, *Az Aranybulla 800 éve* címmel rendezték. 21 tagunk vett részt rajta. A megyeháza dísztermében voltak az előadások. Itt vette át dr. Rémiás Tibor a Bél Mátyás-díjat. A város polgármestere a színházban tartott fogadást az akadémia résztvevőinek. Egy egésznapos autóbuzos kirándulás keretében megtekinthettük a környék nevezetességeit.

Megyénk képviselői a 49. Országos Honismereti Akadémia veszprémi megnyitóján a kitüntetéssel, dr. Rémiás Tiborral. Mándli Gyula fotója

2022 novemberében Sári Patrik, a Miskolci Egyetem hallgatója vett részt **A VIII. Hon- és Népismereti Konferencián** Szegeden. Jól megszervezett, hasznos konferencia volt.

Az **Honismeret folyóirat 50 éves** évfordulójának ünnepi rendezvényére 2022. december 16-án került sor a Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi-termében. Egyesületünk 6 taggal képviseltette magát az ünnepségen.

2023

Szomorú évet zártunk 2023-ban. Olyan kiváló emberek távoztak, akiknek tevékenysége meghatározó volt egyesületünk életében.

Dr. Kovács Dániel a megyei honismereti mozgalom meghatározó személyisége volt az 1960–1990-es években. Irányításával működött a Hazafias Népfront megyei honismereti bizottsága 1981–1990 között. Tíz éven keresztül szerkesztette a *Szülőföldünk* című megyei honismereti periodikát. A *Honismeret* folyóirat szerkesztőbizottságának tagja volt. Véleményére, bölcs tanácsaira mindig számíthattunk.

Fehér József irodalomtörténész, helytörténész, honismereti mozgalmunk tisztelt és szeretett tagja, a Kazinczy Múzeum nyugalmazott igazgatója, a Kazinczy Ferenc Társaság alapító tagja, 1994 óta elnöke, később tiszteletbeli elnöke, a Honismeret folyóirat szerkesztőbizottságának tagja, a Magyar Nyelv Múzeuma létrehozásának szakmai vezetője és a múzeum első igazgatója volt.

Dr. Hellebrandt Magdolna régész hivatalosan nyugdíjba vonulása után lett tagtársunk, de mindig fontosnak tartotta kutatási eredményeinek közzétételét. Az utóbbi időszakban ezt a *Szülőföldünkben* tette.

Haláluk fájdalmas veszteség mindnyájunk számára. A temetésükön egyesületünk képviselőjében sokan vettünk részt.

Munkatervünknek megfelelően megtartottuk a megyei elnökségi üléseket február 23-án és november 20-án, melyeken előkészítettük illetve értékeltük az aktuális év rendezvényeit. A **közzgyűlést** március 20-án tartottuk a Herman Ottó Múzeum kiállítótermében, ekkor a Honismeret napjáról is megemlékeztünk. A közzgyűlésen a tagság jelentős számban megjelent. Taggyűlésünkön megemlékeztünk a közelmúltban elhunyt Mándli Gyuláról, a Honismereti Szövetség alelnökéről.

Titkos Sándorné elnök beszámolt a 2022. évi megyei honismereti tevékenységünkről. Megalapította, hogy mozgalmas és tartalmas évet zárt egyesületünk. Az előző, koronavírusos két év nehézségei után összesűrűsödött programjainkat szerencsésen sikerült megvalósítanunk. 39 dián mutatta be az év legkiemelkedőbb honismereti rendezvényeit. Az ellenőrző bizottság beszámolóját a B.-A.-Z. Megyei Honismereti Egyesület 2022. évi gazdálkodásáról Bózsvári József ismertette.

Bózsvári József

*A Honismereti Egyesület közzgyűlése,
2023. március 20. (Fotók: Sárközi Ágnes)*

Szopkó Róbert

*Blanár Róbert
(Sárközi Ágnes fotói a közgyűlésről)*

Szeitzné Viski Erika

Krusóczki Ferenc

Kulcsár Józsefné

Kovács László

A 2023. évi munkatervet és a 48. Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázati kiírást Bodnár Mónika mutatta be. Székelyné Forintos Judit, az Országos Honismereti Elnökség tagja a kiváló honismereti munkáért emléklapokat adta át kitüntetettjeinknek:

- Szopkó Róbert, Miskolc
- Szeitzné Viski Erika, Miskolc
- Krusóczki Ferenc, Encs
- Kulcsár Józsefné, Ózd
- Kovács László, Ózd
- Hegyessy Gábor, Sátoraljaújhely
- Gécziné Nagy Mária, Sátoraljaújhely
- Blanár Róbert, Sátoraljaújhely

A 2022-es év legnagyobb eredménye és legnagyobb munkája a *Szülőföldünk* 40–41. számának megjelenése, mondta az elnök. Sor került a periodika friss számának a bemutatására.

Ezután az *Abaúj-Tornai Krónika* című helytörténeti magazin bemutatása következett, melynek addig három száma jelent meg. Óriási munkát vállalt magára dr. Nagy László, az Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesület elnöke, mondta a levezető elnök. Gratulált a szép kiadványokhoz.

A lapbemutatókat követően Paszternák István előadása következett *Megszentelt kövek pora? Újabb adatok egy mágikus szokás középkori műemlékeinken fennmaradt nyomairól* címmel. Nagy érdeklődés kísérte az izgalmas előadást.

A Szülőföldünk bemutatója

Az Abaúj-Tornai Krónika bemutatója

*Paszternák István előadása
(Sárközi Ágnes fotói a közgyűlésről)*

*Orosz Örs a Szoborsorsaink bemutatóján,
2023. április 24.*

Munkatervünk szerint két **könyvbemutatót** tartottunk. Január 24-én a Földes Ferenc Gimnázium könyvtárában Bodnár Mónika bemutatta a diákoknak a *Szülőföldünk* 40–41. számát. A Földes Ferenc Gimnázium diákjai mindig szép eredményeket értek el az Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázaton. A legutóbbi, 47. pályázaton arany minősítést kapott Friedmanszky Lilla ezen a rendezvényen ismertette *Életmesék – Kubai emlékek nagyapámtól* című dolgozatát. A rendezvényen részt vett Tóth Károly, aki 1940-ben született Sátoraljaújhelyen. Nehéz, megrázó ifjúkorát *Lelencként Putnokon* címmel jelentette meg. kiadványunkban. Az *Abaúj-*

Tornai Krónika legújabb számát Nagy László, az Abaúji Honismereti és Helytörténeti Egyesület elnöke mutatta be. A színes, több mint 100 oldalas kiadványban az egykori Abaúj-Torna vármegye településeinek történelméről olvashatunk érdekes és színes cikkeket.

A következő könyvbemutatót a Herman Ottó Múzeumban tartottuk a Magyar nyelv hete alkalmából április 24-én. Orosz Örs *Szoborsorsaink* címmel a felvidéki magyar vonatkozású, magyar feliratos szobrokról, azok sorsáról beszélt, mutatott be csodás diákat. Az impozáns kötetet maga a szerző mutatta be.

Könyvbemutató a Földesben, 2023. január 24. (Fotó: Bujdos Tibor)

Szakmai nap a levéltárban, 2023. május 16.

Honismereti szakmai napokat szerveztünk május 16-án és 23-án délelőtt a Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Levéltára Miskolci Központjában. Az intézet vezetését ellátó tagtársunk, Kis József szervezte meg a kétnapos programot.

Az első napon dr. Bodovics Évától a helytörténeti kutatás módszertanának elméleti és gyakorlati oldaláról hallhattunk kiváló előadást. Az előadást követően a résztvevők feltehetik kérdéseiket jövőbeli vagy már megkezdett kutatásaikkal kapcsolatban.

A következő héten a helytörténeti kutatásban felhasználható különféle források jellegzetességével és elemzésük módszereivel ismerkedhettünk meg Bodnár Tamás igazgatóhelyettes, főlevéltáros, Bodovics Éva levéltáros és Kis József igazgató, főlevéltáros segítségével. Bemutatták a könyvtárakban, az interneten és a levéltárban elérhető forrásokat.

Köszönjük a sok információt, hasznos tanácsot tartalmazó előadásokat, amelyek hozzájárulnak majd a tartalmas, sikeres pályázatíráshoz!

Honismereti sétát szerveztünk *Látóút* címmel Hideg Ágnes irányításával a Diósgyőri Papírgyár Papíripari Múzeumába és a Bodnár Gábor Cserkészparkba május 9-én. Láthattuk a papírkészítést valamint a gyár történetét, a különböző tárgyi eszközök, dokumentumok mellett egy korhű berendezéssel felszerelt, XVIII. századi papírmerítő műhelyt is megnézhattunk a múzeumban. Bátorabb társaink szakember irányításával ki is próbálták a papírmerítést. Búcsúzóul mindenki kapott ajándékba egy merített papírlapot, amelyet ha fény felé fordítjuk, látható a Diósgyőri vár, az alapítás éve és a Diósgyőri Papírgyár vízjele. Az ipari örökség részét képező gyűjtemény Magyarországon egyedülállónak számít.

A múzeumlátogatás után átsétáltunk a Szinva patakon a csodálatos környezetben fekvő Bodnár Gábor Cserkészparkba. Itt hallgattuk meg Tóth Arnold etnográfus előadását a cserkészzet történetéről, Bodnár Gáborról, a park névadójáról és magáról a parkról. A padokon megkóstoltuk Hideg Ágnes finom pogácsáit, tagjaink süteményeit. Jó időben, kellemes napot töltöttünk el a Bükk hegység lábánál.

*A Diósgyőri Papírgyár Papíripari Múzeuma és Szakgyűjteménye
(Fotó: hellomiskolc.hu)*

Tóth Arnold előadása a Cserkészparkban, 2023. május 9.

Júniusban egyesületünk néhány tagja rendbe tette Bánhid Józsefnek, a Miskolci Nemzeti Színház örökös tagjának elhanyagolt sírját. A Miskolci Nemzeti Színház megalakulásának 200. évfordulója alkalmából egyesületünk **megemlékezést és koszorúzást szervezett Bánhid József** színész sírjánál a Mindszenti temetőben 2023. június 5-én. Bánhid József 50 éve ment el közülünk, emlékét számtalan színészi alakítása őrzi. A rendezvényen Titkos Sándorné, egyesületünk elnöke mondott köszöntőt. Beszédében megköszönte Hideg Ágnes kiváló szervező munkáját, ő fedezte fel Bánhid József elhanyagolt sírját (a színész aradi származású, nincs Miskolcon élő hozzátartozója). Hideg Ágnes megszervezte a sír rendbetételét: gyomlálás, a sír friss földdel való beszórása, korhadt fa kivágása, virágültetés, váza elhelyezés, folyamatos locsolás, a feliratok átfestése. A munkába bevonta Gáspár Mihálynét, Hideg Lórántot, Kolozsvári Józsefet, valamint tagjaink közül Bodnár Mónikát, Forintos Juditot, Hermann Mariant. Együttes, precíz tevékenységük eredménye a szépen gondozott, nyári virágokkal beültetett sír. Nagyon köszönjük munkájukat! – hangsúlyozta az elnök.

Bánhid József Aradon született, színi pályájának első állomásai szülővárosa és Kolozsvár, majd Győrött, Pécsen, Debrecenben lépett színpadra. 1922–23-ban a Vig-színházban, a Renaissance Színházban, az Apolló Ka-

Titkos Sándorné köszöntője

Tagjaink a koszorúzáson

Csoportkép Bánhid József sírjánál, 2023. június 5.

baréban, a Royal Orfeumban lépett fel. Különösen a kor kedvelt francia bohózataiban, zenés darabokban, kabarékban, revükben aratott sikert, többek között Rajnai Gábor, Szóke Szakáll, Csontos Gyula partnereként. Miskolcra először 1919-ben szerződött, majd 1939-ben végleg a miskolci színház együttesének tagja lett, s maradt haláláig. Legenda, a város életében jelen lévő népszerű művész volt. Temetésén 1973-ban nagy számban voltak jelen tisztelői, a színházat kedvelő miskolciak. Búcsúzóul kedvelt népdalait, Dankó nótáit játszotta el a zenekar. Sírját a virágok teljesen beborították.

Erre az eseményre emlékezve a Miskolci Pincék Dalárdájának tagjait kértük fel, hogy énekeljenek Bánhid József kedves dalaiból, így tisztelegjünk a megjelentekkel együtt a kiváló színész emléke előtt.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület nevében Titkos Sándorné, Bodnár Mónika és Hideg Ágnes, a Miskolci Nemzeti Színház képviselőjében Méder Noémi sajtókommunikációs munkatárs koszorúzott. Gálos Mihály Samu, a Miskolci Nemzeti Színház fotóművésze fényképezte a rendezvényen.

2023. november 20-án a **160 éve született Istvánffy Gyula** Mindszenti temetőben lévő sírjánál koszorúztunk. Istvánffy Gyula 1863. november 20-án született Miskolcon. Tudós tanár, iskolaigazgató, országosan elismert etnográfus, a palóc néplet kutatója volt. Egyesületünk kegyelettel ápolja a emlékét. Az évforduló alkalmából tisztelettel emlékeztünk rá. A sírnál a megjelent egyesületi tagok előtt Titkos Sándorné elnök ismertette a tudós életútját, munkásságát. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület nevében a koszorút a tudós síremlékén Székelyné Forintos Judit és Bodnár Mónika, egyesületünk titkárai helyezték el. A kiváló néprajzkutató, pedagógus Istvánffy Gyula emlékét mind a mai napig őrzi emléktábla Miskolcon és Mezőkövesden, őrzi a megyei honismereti gyűjtőpályázat, az Istvánffy-díj és emlékérem, valamint az Istvánffy Gyula Alapítvány a korábban róla elnevezett általános iskolában.

Egyesületünk elnöksége, tagjaink 2023-ban számos konferencián vettek részt előadóként nemcsak megyénkben, hanem gyakran megye- és országhatáron túl is.

2023-ban négy pályázatot készítettünk, a Nemzeti Civil Alaphoz kettőt, működésre és rendezvényekre, egyet-egyet a Vox Provinciae Alapítványhoz és Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának Mecénás Alapjához. A NEA-tól működésre kaptunk 350 000 Ft-ot, a Vox Provinciae Alapítványtól 400 000 Ft-ot. A támogatásoknak köszönhetően Bodnár Mónika szerkesztésében megjelenhetett a *Szülföldünk* 42. száma.

Istvánffy Gyula sírja, 2023. november 20.

Honlapunkat 2012 óta vezeti folyamatosan Burdigáné Csoma Mária tagtársunk, munkáját nagyon köszönjük. Büszkék lehetünk arra, hogy egyesületünk honlapja mindig naprakész, a legújabb honismereti események rögtön felkerülnek az internetre. Köszönjük támogatóink és tagjaink segítségét!

Az **országos honismereti rendezvényeken** egyesületünk tagjai létszámarányosan vettek részt. A Honismereti Szövetség elnökségének szervezeti életében is aktívan részt vállaltunk, ülésein mindig jelen voltunk, képviseltük egyesületünket. A Honismereti Szövetség alelnöke dr. Rémiás Tibor tagtársunk, az országos elnökség tagja megyénkbeli Székelyné Forintos Judit és Titkos Sándorné, küldöttünk Csirmazné Cservenyák Ilona. Elnökségi ülések voltak március 24-én (amikor a Honismeret Napja alkalmából szervezett ünnepi elnökségi ülésen és közgyűlésen többen is jelen voltunk a Nemzeti Múzeumban), május 26-án, október 5-én és december 14-én.

Csoportkép Istvánffy Gyula sírjának koszorúzásán, 2023. november 20. (Fotó: Macsugáné H. M.)

*Turul emlékmű Tatabánya felett 1896-ból
(Fotó: Bodnár Mónika)*

Május 19–21. között a 19. **Országos Honismereti Kiadványszerkesztői Konferencián** vettünk részt Tatabányán. A Honismereti Szövetség minden második évben rendez meg ezt a konferenciát. Az idei találkozó témája a krónika- és helytörténetírás múltja, jelene és jövője volt, s a rendezvényen a honismeret és a helytörténet területén működő szakemberek mutatták be a témához kapcsolódó

tevékenységüket, módszertani újításait, valamint kutatásaik eredményeit. A háromnapos konferencia előadói elsősorban arra a kérdésre keresték a választ, hogy a digitális eszközök elterjedése mennyiben segíti elő, vagy mennyiben hátráltatja a helytörténeti kutatásokkal, és azok megjelentetésével foglalkozók munkáját. Az előadók egy része a helytörténeti kutatók számára hasznosítható forrástípusok közül az egyházak által vezetett háztörténetek, az iskolai értesítők és évkönyvek, valamint az anyakönyvek és a népszámlálások adatsorainak jelentőségére hívta fel a figyelmet. A konferencia szervezői a hagyományokhoz híven arra is gondoltak, hogy a szakmai előadásokat követően a résztvevők megismerkedjenek Tatabánya történetével, emblemikus épületeivel, a Bányászati és Ipari Skanzen gyűjteményével, valamint a Kő-hegyen található természeti és történeti értékekkel. A jó hangulatú és tartalmas konferencia végén a résztvevők Jó szerencsét! köszöntéssel búcsúztak el a várostól.

A Honismereti Szövetség és a Budapest Honismereti Társaság 2023. július 9–14. között tartotta Budapesten a jubileumi, 50. **Országos Honismereti Akadémiát**. Az idei tanácskozás témája *A nemzet fővárosa – Budapest 150* volt, Pest, Buda és Óbuda egyesítésének 150. évfordulója, a magyar főváros születésnapja előtt tisztelegve. A Honismereti Akadémia a Kárpát-medence legnagyobb honismereti, helytörténeti találkozója, amelyre mintegy 200 résztvevő érkezett az ország minden részéről, de a határon túli közösségekből is. Megyénkből a nyitónapra 23-an jelentkeztek.

Életfa. Péterfy László köztéri alkotása, Tatabánya. (Fotó: Bodnár Mónika)

A találkozó, immár hagyományosan, jótékony-sági bállal kezdődött a Honismeret folyóirat támogatására a Természettudományi Múzeumban, előtte sor került a szállást biztosító Nemzeti Közszolgálati Egyetem Kollégiuma melletti Orczy-tó körül lévő szobrokkal való megismerkedésre is. Másnap az ünnepélyes megnyitó a jubileumra való tekintettel a magyar Országház felsőházi termében volt. A rendezvényt és a résztvevőket Szentmártoni János, helyettes államtitkár, Sára Botond, Budapest főispánja, illetve Breinich Gábor, a Budapesti Honismereti Társaság elnöke köszöntötte. A beszédek kiemelték, hogy a Honismereti Szövetség létfontosságú munkát végez a nemzet fennmaradása érdekében, jelentős értékmentő feladatot lát el, illetve, hogy a magyar nemzet fővárosa csak akkor ismerhető meg igazán, ha a saját helyi kultúránknak és értékeinknek a birtokában vagyunk. Debreczeni-Droppán Béla, az Országos Honismereti Szövetség elnöke beszédében emlékeztetett, hogy az eltelt fél évszázad alatt kiadványok, konferenciák, események sokaságát hozták létre, a Honismeret folyóirat pedig már a 300. számához érkezett, majd megnyitotta az 50. akadémiát. Ezt a szokásos szalagfelkötés az OHA vándorbotra, illetve a rangos kitüntetések és díjak átadása követte. Ezek között voltak megyei egyesületünk által felterjesztett kitüntettek is. Bél Mátyás Notitia Hungariae Emlékplakettet vehetett át dr. Tóth Péter történész, levéltáros, egyetemi docens, egyesületünk tagja. Honismereti Munkáért Emléklapot vehetett át megyénkből Hideg Ágnes, Sárközi Ágnes és Szinyéri János. Később veheti át az elismerést Kis József és Nagyné Szabó Mária. Szokássá vált, hogy az akadémia egyik estjén összegyűlik megyénk delegációja és köszöntjük a kitüntetetteket. Ezen a hangulatos szabadidős programon vendégül láttuk Debreczeni-Droppán Béla elnököt is, beszélgettünk eredményeinkről, honismereti élményeinkről, de gondjainkról is.

A Honismereti Szövetség a hazai és határon túli 7–12. évfolyamos diákok történelmi-honismereti tudásának erősítésére márciusban pályázati felhívást tett közzé *Regélő szülőföld – Népmondák szülő- és lakóhelyemen* címmel. Megyénkből 5 pályázatot értékelt a bíráló bizottság:

A miskolci Fráter György Katolikus Gimnázium és Kollégiumból Verba Karina és Kaposvári Kenéz 9. a osztályos tanulók dolgozatának címe: *A vaskapun innen és túl – Mondák Diósgyőr és Bükk-szentlászló világából*. Felkészítő tanár: Szeitzné Viski Erika.

A Miskolci Szakképzési Centrum Mezőkövesdi Szent László Gimnázium és Közgazdasági Technikumból Csóka Vanessza 9. c. osztályos tanuló *Mitől matyó a matyó?*, Csató Annamária *Bükkábrány – A település utcáinak, malmainak, tanyáinak elnevezésformái* címmel írt dolgozatot. Felkészítő tanár: Derekas-Váradai Marianna.

A Monoki Kossuth Lajos Általános Iskola 7. osztályos tanulója, Dolányi Szabolcs *Kossuth Lajos, a szónok* címmel, Gulyás Bence *Az igazi monoki Kossuth emlékművek bemutatása* címmel írt dolgozatot.

Az augusztus 14–18. között megrendezett 27. **Országos Ifjúsági Honismereti Akadémián** Bonyhádon a Fráter György Katolikus Gimnázium tanulói és felkészítő tanáruk vett részt. A rendezvénynek a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium adott otthont. Ez a létesítmény szolgált bázisként, innen kiindulva ismerkedtek a résztvevők Tolna vármegyével, a nevezetes helyszínekkel. A sok támogatónak köszönhetően igen gazdag volt a hivatalos program és a szabadidős kínálat is. Volt egésznapos kirándulás, táncház, népdaltanítás, a város termálfürdőjének felkeresése. Emellett korszerű tanulótechnikai módszerekkel

A BAZ Megyei Honismereti Egyesület csoportja a Parlamentben (Fotó: H.SZ.)

tartandó, tanulói portfóliókészítéssel egybekötött műhelyfoglalkozások, az ismeretek visszaadását szolgáló, rendszeres totó is szolgálta az érdeklődés folyamatos fenntartását. A Honismereti Szövetség a Tolna Megyei Egyed Antal Honismereti Egyesülettel és elnökével, dr. Gesztesi Enikővel nagyszé-rű szervezőmunkát végeztek.

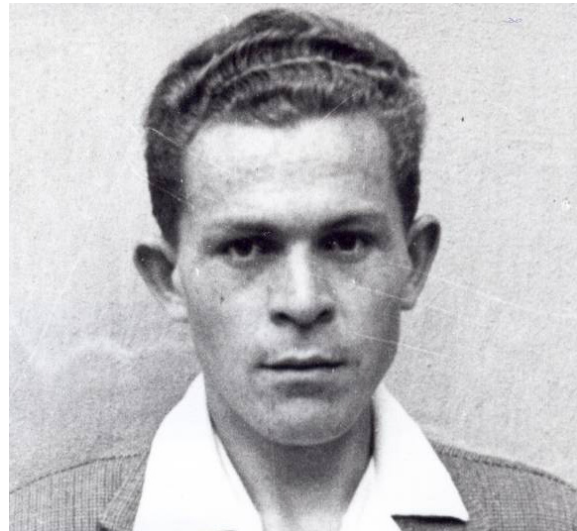
A Honismereti Szövetség felhívást tett közzé honismereti jelmondat keresésére. Tagjainkhoz is eljuttattuk a felhívást, sokan küldtek be találó idézeteket.

A Honismereti Szövetség megújította honlapját, a szerkesztőmunkában egyesületünkben részt vesz Burdigáné Csoma Mária tagtársunk.

A Miskolcra, 2023. november 3–5-re tervezett VIII. **Hon- és Népismeret Konferencia** szervezési munkálatai elkezdődtek. A Miskolci Egyetem rektorával, dr. Horvát Zitával tartott megbeszéléseken részletesen egyeztetjük az időpontot, a szállást, étkezést, az előadásokat és a kísérő rendezvényeket. A rektorasszony készségesen segített mindenben bennünket, de mivel a pályázatokon sikertelen volt a Szövetség is és mi is, anyagi forrás hiányában a konferenciát elnapoltuk. Egyesületünk társrendezőként sok országos program lebonyolítója volt (1987: XV. Országos Honismereti Akadémia, Sárospatak, témája *Honismeret és művelődéstörténet*; 1994: VI. Országos Kiadványszerkesztő Konferencia, Mezőkövesd, témája *Megyei, helyi periodikák, munkáltató füzetek*; 2000: II. Iskola és Honismeret konferencia, Miskolc, témája *Honismeret – helyismeret – kerettanterv*; 2002: XXX. Országos Honismereti Akadémia, Sátoraljaújhely, témája *A Kossuth kultusz történeti alakulása*; 2004: IX. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémia, Edelény, témája *A népi kismesterségek élő hagyományai*; 2009: IX. Iskola és Honismeret konferencia, Sátoraljaújhely-Széphalom, témája *Kazinczy Ferenc és a magyar nyelv*; 2015: XX. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémia, Mezőkövesd, témája *Iskolatörténet, kiemelkedő tanáregyéniségek*; 2017: XLV. Országos Honismereti Akadémia, Sárospatak, témája *A reformáció művelődéstörténeti jelentősége*; 2022: XXVI. Országos Ifjúsági Honismereti Akadémia, Sátoraljaújhely, témája *Anyanyelvünk kincsháza – Magyar nyelvjárások, dialektusok, helyi szóhasználat*) de ilyen helyzettel még nem találkoztunk. Bízunk abban, hogy a közeljövőben sor kerülhet a rendezvényre.

*Istvánffy Gyula néprajzkutató
(1863. november 20. – 1921. február 12.)*

*Bodgál Ferenc néprajzkutató
(1932. április 2. – 1972. szeptember 2.)*

*Bánhid József színész
(1888. június 11. – 1973. június 12.)*

Díjak Bánfalvi Lászlónak, a Bükk-hegyhát kutatójának

Hideg Ágnes

Honismeret? Helytörténet? Táj kutatás? E három fogalomnak különbségük ellenére is sok közös vonása van, és ha Bánfalvi László több évtizedes munkásságán végigtekintek, akkor e fogalmak mindegyike helytálló lehetne kutatómunkájának megítélésére. Mindezek annak apropóján jutottak eszembe, hogy a közelmúltban Bánfalvi László két jelentős díjat is kapott. Az egyik az *Istvánffy Gyula-díj*, melyet honismereti munkájáért a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület, a másik a *Nekézsenyért-díj*, melyet helytörténeti kutatásaiért a Nekézseny Községi Önkormányzat adományozott neki. De lássuk, honnan is indult ez a törekvés, ami ezeket a díjakat eredményezte.

A kezdetek a szülőfaluba, Nekézsenybe vezetnek; majd a tanulmányok révén Ózdon folytatódnak a jónévű József Attila Gimnáziumban. Bánfalvi László életének meghatározó helyszíne mindig szülőföldje, a Bükk-hegyhát térsége maradt. Innen ered tehát az a belső késztetés, hogy munkáiban is e mikro-környezetet, e tájat mutassa be, e tájnak is bizonyos földrajzi, történeti jelenségeit, kiemelkedő személyiségeit, néprajzát, hagyományait vagy művészeti értékeit. Ezen értékek feltárásában, megismertetésében felbecsülhetetlen szerepe volt a több évtizedes kutatómunkának, melynek termései között találunk számtalan nyertes pályaművet – szám szerint tizenötöt –, időszaki kiadványokban megjelent cikkeket és önálló köteteket.

A kezdeti lendületet az 1990-es évek elején Nagy Károly ózdi helytörténész adta azzal, hogy meghívta Bánfalvi Lászlót a Lajos Árpád Honismereti Kör tagjai közé, s ezzel bekapcsolta ennek tevékenységébe is. Ettől kezdve pályamunkák sora

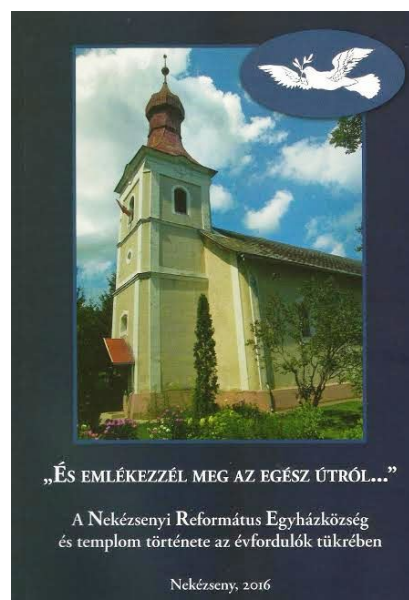
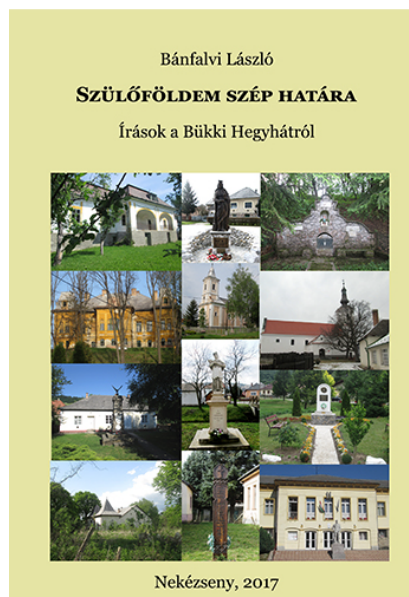
következett. Írt Nekézseny történetéről, szakrális kisémlékekről, helynevekről és hitvilágról, monokról és Holló Barnabásról (nekem egyik kedvencem a szobrászművészről elsőként írt összefoglaló munkája), de kastélyokról, kúriákról, a Szent Jobbról és világháborús emlékekről is. A folyamatos kutatómunka végül öt önálló kötet összeállításában kulminált. 2015-ben jelent meg az *Évszázadok a Bükk-hegyháton – Fejezetek Nekézseny történetéből 1415–2015* című Nekézsenyről szóló monográfia, majd 2016-ban a nekézsenyi református egyház és templom történetéről írt az *„És emlékezzél meg az egész útról...”* című tanulmánykötetben. 2017 termései a *Szülőföldem szép határa – Írások a Bükk-hegyhátról* című könyve, mely bizonyítja, hogy a szerző milyen alapos és

A Nekézsenyért-díj átvétele 2023. augusztus 26-án. A díjazott mellett balról Uj-Tózsza Csabáné, Nekézseny polgármestere, jobbról Bánné dr. Gál Boglárka, a B-A-Z Vármegyei Közgyűlés elnöke.

szerteágazó ismeretekkel rendelkezik erről a vidékről. Ebben – sok egyéb mellett – bemutatja és felsorolja a Bükki-hegyhát református templomának harangjait; összegzi az Árpád-kortól kezdve az Upponyi-hegység vasművességének történetét; s megemlékezik egy érdekes vasúttörténeti emlékről: az Eger-Putnok vasútvonal építéséről. De találunk benne olvasnivalót kápolnákról, keresztek-ről, emlékművekről, szobrokról, haranglábakról is. A következő, 2019-ben megjelent kötete a tájegység néprajzi tanulmányainak sorát gazdagítja, melynek központi témája a szőlőművelés és borkultúra múltjának feltárása. Címe: *Nekézsenyi Somos-erdő a tanyám... Néprajzi tanulmányok a Bükki Hegyhátról*. Az önálló kötetek sorát *Az Agyagvermektől a Vince-lápig – Nekézseny helynevei* című helynévfeltáró kötet zárja 2022-ben. Ebben a szerző Nekézseny helyneveit magyarázza, csoportosítja, mutatózza, ezzel eleget téve a tudományos elvárásoknak is.

Kiemelnék még két pozitívumot Bánfalvi László publikációiban: ezek a képanyag és a felhasznált irodalomjegyzék. A közleményeiben megjelenő bőséges képanyag már önmagában is rengeteg információt és adatot közöl. Ezek között találunk archív képeket, melyek értékmentést is képviselnek; a jelenkor képeit pedig majd a jövő nemzedékei hasznosíthatják. Az igényes kutatómunka mércéje a megbízható jegyzetelés és a források pontos feltárása. Ez a kritérium honismereti tagtársunk minden művében megvalósul, így munkái a további kutatások alapjául is szolgálhatnak majd. Bánfalvi László írásaiban a múlt feltárásával a lokális ismeretanyag megőrzésére és széleskörű ismertetésére vállalkozott. Vállalkozása sikeres volt, ennek kézzelfogható bizonyítékai a bevezetőben említett két díj. Gratulálunk!

Könyvbemutatók Nekézsenyben a Hagományörző napon

Bánfalvi Lászlóné

MEGTANULOM - MEGŐRZÖM, TANÍTOM - TOVÁBBADOM!
Hagományörző nap Nekézsenyben

2022. AUGUSZTUS 27. SZOMBAT HÁZIGAZDA:
NEKÉZSENY, BALOGH BÉNI KÖZÖSSÉGI HÁZ NEKÉZSENY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

11:00 „SZINESABLAK A VILÁGRA”
nekézsenyi művészpalánták festményei, kiállítás megnyitása

13:00 EBÉD

14:30 KÖSZÖNTŐ

14:35 NEKÉZSENYI NAPRAFORGÓ ÓVODA KÖSZÖNTŐJE

14:40 KÖNYVBEMUTATÓ
Bánfalvi László: *Az Agyagveremőtől a Vince-lápig Nekézseny helynevei*
Tari Lajka: *Igó István gyűjtött népdalai Nekézsenyben és a Bükk-hegyháton*

15:00 MEGTANULOM, MEGŐRZÖM, TANÍTOM, TOVÁBBADOM
A Nekézsenyi Hagományörző Pávákör és Citerazenekear és a Hosanna egyesített kórusának nyitó műsora

15:15 NEKÉZSENYI HAGYOMÁNYÖRZŐ PÁVAKÖR ÉS CITERAZENEKEAR

15:30 BERENTEI ROZMARING DALKÖR

15:45 MÚCSONYI HAGYOMÁNYÖRZŐ NÉPDALKÖR

16:00 SAJÓKAZAI NÓTAKÖR

16:20 NAGYBARCAI BOROSTYÁN KÓRUS

16:35 ŐZDI NÉPTÁNCEGYÜTTES

16:35 NEKÉZSENYI KINCSEINEK MEGTEKINTÉSE

- Balogh Béni Emékkéltetés,
- „Színesablak a világra” nekézsenyi művészpalánták alkotásai
- Hagományok Háza gyűjteményei, és a Szekszárdi Zita emlékház

19:00 KORMORÁN EGYÜTTES
nagykoncert

21:00-02:00 COCTÉL ZENEKAR
bűfő

ÖRÜLNÉNK,
ha meglesz a jövedelmével, szeretettel várjuk.

Külsőben:
• Szerettem Nekézsenyi Fotópályázat eredményhirdetése
• Helyi termék bemutatása, vásárlás!
• Cseregyői Derekykötőház

A Hagományörző nap plakátja

A folytatás és a megújulás, a hagyományörzés és az együvé tartozás jegyében telt a 2022. évi nekézsenyi Hagományörző nap, melyet a Bükk-hegyhát rejtékében megbújó kistelepülésen, mint minden évben, augusztus végén rendezett meg a helyi önkormányzat.

Uj-Tózsza Csabáné polgármester asszony köszöntő beszédében így fogalmazott: *Az elmúlt években oly sokszor látjuk-halljuk, számtalanszor leírtuk, elmondtuk már a szavakat: hagyományörzés, hagyományápolás, hogy lassan attól kell félnünk, hogy közhellyé válnak, és eltűnik mögülnk a tar-talom, amit jelentenek. Úgy vélem, szerénytelenül nélkül mondhatom, hogy Nekézsenyben ettől nem kell tartanunk, nemcsak akkor, amikor mint most, szokásos nyári faluünnepünket rendezük meg, hanem ahogy éljük a hétköznapjainkat is...*

A faluünnep első, 2016. évi megrendezésekor is a hagyományok őrzése állt a középpontban, építve a település főként népzenei hagyományaira. A folyamat ezen a rendezvényen is folytatódott, hiszen a Nekézsenyi Hagományörző Pávákör és Citerazenekear, valamint a helyi Hosanna Együttes

Nekézsenyi Hagományörző Pávákör és Citerazenekear, valamint a Hosanna Együttes

A nekézsényi óvodások

Uj-Tózsza Csabáné, Nekézsény polgármestere

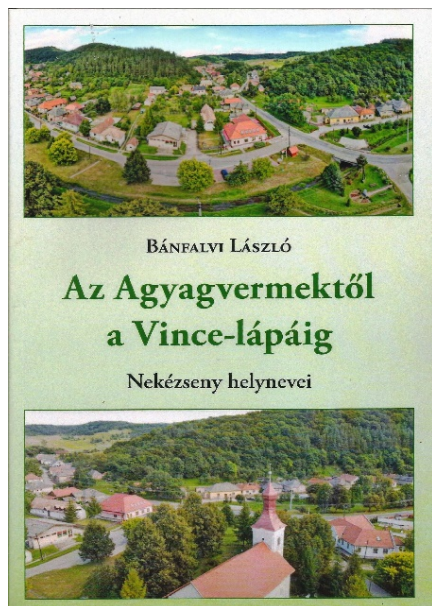
közös műsorában együtt énekeltek, zenéltek szépkorúak és fiatalok, emellett most is vendégül látták több település dalosait. Említésre méltó a hagyományörző jelleggel működő helyi óvoda gyermekeinek műsora is minden évben, akik korán megismerkednek a falu ma is élő hagyományai-
val.

Az elmúlt években a nyári rendezvény kapcsán új hagyományok is születtek, ilyen a falu életét megörökítő fotópályázat eredményhirdetése, vagy a helyi látnivalók megtekintése, s végül, de nem utolsósorban szinte minden évben egy-egy új könyv bemutatására is sor kerül, melyek megjelentetését a helyi önkormányzat – pályázati

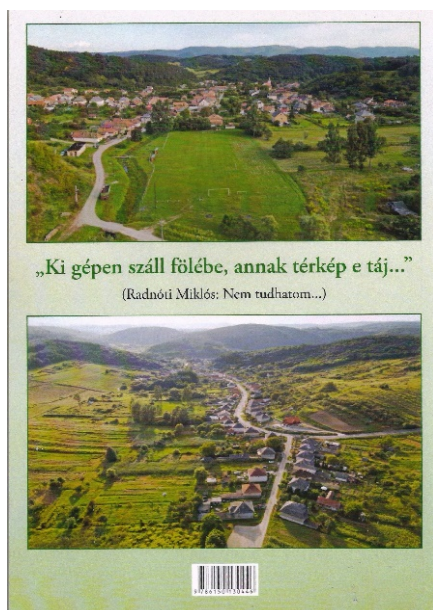
támogatások segítségével – szívügyének tekinti, s melyek feltárják a település múltját, bemutatják hagyományait, a falu életében meghatározó szerepet játszó személyeket.

Ezúttal két új könyvet is bemutatnak, melyek megjelentetésével hét év alatt immár tizenegyre nőtt az olyan Nekézsényvel, s tágabb környezetével, a Bükki-hegyháttal kapcsolatos kiadványok száma, melyek felkerülhettek a könyvespolcokra. Az első *Az Agyagvermekről a Vince-lápig – Nekézsény helynevei* címet viseli, szerzője Bánfalvi László. A Nekézsényi füzetek sorozat 2. füzeteként látott napvilágot Nekézsény Község Önkormányzata kiadásában 2022-ben. A könyvet a műlektora, dr. habil. Veres László egyetemi magántanár, ny. megyei múzeumigazgató ajánlotta az érdeklődők figyelmébe, hangsúlyozva, hogy a helyismereti kutató új munkája eddigi kutatásainak mintegy betetőzése. A földrajzi környezet nyújtotta keretben, a történeti múlt rövid felidézése után Nekézsény helyneveinek szintézisét adja, a belterület és a határ földrajzi neveit sorakoztatja fel és etimologizálja a teljességre törekedve.

Uj-Tózsza Csabáné polgármester kiemelte, hogy a faluban még ma is használt földrajzi elnevezések azért bírnak nagy fontossággal, mert amellett, hogy erősítik a szülőhelyhez való kötődést, sok olyan információt hordoznak, melyek későbbi kutatások forrásául is szolgálhatnak.

Bánfalvi László könyve

A könyv hátsó borítója

Igó Lenke és Bánfalvi László a Hagyományok Háza Igó István Emléktermében

A szerző bevezetőjében *a nevekben rejlik a múlt és jelen, tájak és az emberek kapcsolata* (Körös Erzsébet) gondolat jegyében utalt arra, hogy a helynevekkel való foglalkozást elsősorban azért tartja fontosnak, mert meggyőződése szerint ezek a földrajzi elnevezések az esetek többségében olyan néprajzi, gazdasági és néptörténeti információt hordoznak, amelyekről írott feljegyzések nem maradtak fenn. Ezek a helynevek megfelelő odafigyelés mellett nagymértékben megkönnyíthetik a helytörténeti kutatással foglalkozók munkáját. Mindezek arra az elhatározásra készítették, hogy összegyűjtse és bemutassa Nekézseny község helyneveit, hiszen eddig egyetlen olyan helynévgyűjtemény sem készült, amely feldolgozta és közzétette volna a település bel- és külterületének helyneveit.

Könyvében elsőként Nekézseny földrajzi kör-

nyezetét és annak földtani sajátosságait, majd a település történetét és közigazgatását mutatja be. A helyneveket két külön fejezetben ismerteti. Először a belterületi helyneveket ismerhetjük meg csoportonkénti felosztásban (településrész-, utca-, épület- és építménynevek), majd ezt követően a külterületi határneveket ismerteti. A helynevek (címszó) után minden esetben felsorolja azokat a forrásokat, amelyekben az adott elnevezés előfordul. Amennyiben a helynévhez egy vagy több résznevezés is tartozik, úgy azokat is közli. A neveket a forrásokban szereplő alakban, a régies formák megtartásával sorolja fel. A település külterületi helyneveinek a *Földrajzi név, helynév* fejezetben taglalt csoportbeosztását külön mellékletben, felsorolásszerűen ismerteti.

A könyvben számos – nagyrészt a szerző által készített – fotó, továbbá térképrészletek könnyítik meg a helynév által jelölt terület beazonosítását.

A másik bemutatott hiánypótló kiadvány az *Igó István népdalgyűjtése a Bükk Hegyháton*. A népdalok válogatása, jegyzetekkel való ellátása Tari Lujza odaadó munkáját dicséri, továbbá a kísértőtanulmányt is ő jegyzi. E kötet kiadója is Nekézseny Község Önkormányzata. A könyv 2021-ben látott napvilágot.

Megjelentetése szervesen illeszkedik abba a folyamatba, mellyel a település Igó István pedagógus, iskolaigazgató, karnagy, népdalgyűjtő emléket ápolja, kezdve az *Emlékezés Igó István életére és munkásságára* című 2019-ben megjelent könyvtől a helyi Hagyományok Házában létrejött Igó István Emlékteremig, vagy a születésének 100. évfordulójára állított emléktábláig.

Megjelenése óta két szakmai folyóirat is bemutatta a könyvet, elsőként a *Magyar Kodály*

Társaság Hírei folyóirat (2022/4), majd az *Ethnographia*, a Magyar Néprajzi Társaság folyóirata (2023/1).

Dr. Tari Lujza népzene kutató, zenetörténész a kötet bemutatásakor többek között megfogalmazta, hogy három okból is fontosnak tartotta a gyűjtemény szélesebb körben való megismertetését. Elsősorban Igó István (1920–1996) munkásságát megismertetni a nekézsenyiekkel, s bemutatni a következő nemzedékeknek. Másrészt, hogy a Bükk-hegyhátón lévő kistelepülések, Nekézseny, Csermely, Lénárdaróc, Nagyvisnyó lakói lokálpatriotizmusa erősödhesen e kötet népdalai által is. Igó István ezekben a falvakban is végzett népdalgyűjtést, így természetesen az ottani népdalok is bekerültek a kiadványba. Legalább ilyen fontos volt számára a harmadik, népzene tudományos szempont, miszerint az említett falvakból Nagyvisnyó kivételével eddig nem volt gyűjtött népzenei anyag az ország legnagyobb, központi népzenei gyűjteményében.

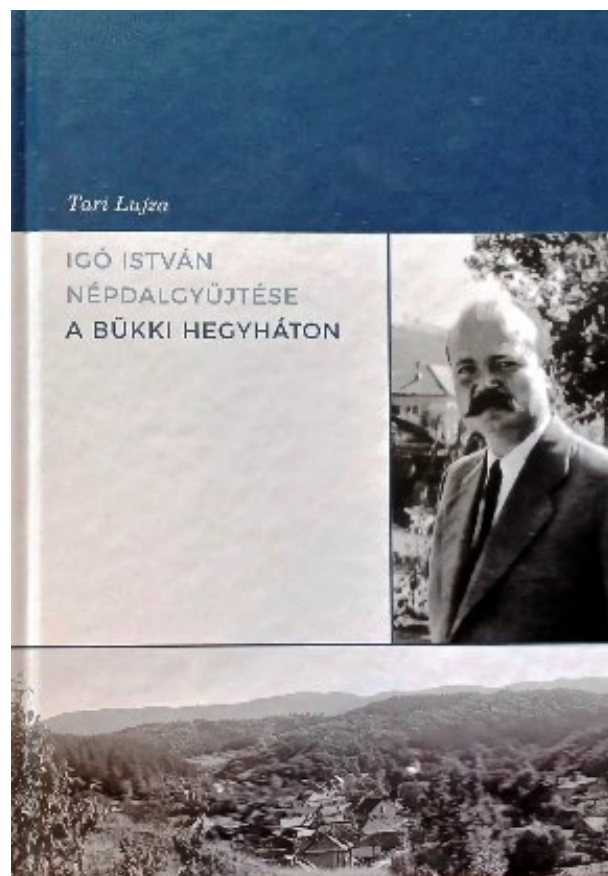
A hiánypótló kiadvány 250 kottát tartalmaz, további 54 szövegváltozatot, s az egyes falvaknál újabb népdal-kezdősorok tájékoztatnak arról, melyik szám alatt található meg a hozzátartozó dalam kottája.

A könyvbemutatón az értékes hagyatékot megőrző Igó Lenke zenetanár, karnagy, Igó István lánya emlékezett édesapjára. Arra, miként gyűjtötte a térség népdalkincsét évtizedeken keresztül, milyen nagy gonddal és hozzáértéssel javígtatta lejegyzéseit. Ő volt Nekézseny szerette tisztelt iskolaigazgatója és karnagyja, aki kórusaival, népdalköreivel országos szinten is szép eredményeket ért el. A sikereken túl a legnagyobb eredménye azonban az volt, hogy az emberek fokozatosan visszatértek saját zenei hagyományaikhoz, melyek ma is élnek.

A mai Nekézseny lakói az elmúlt években elindultak egy olyan úton, melynek segítségével szeretnék megtalálni maguk és gyermekeik boldogulását. Bármilyen rögös is ez az út, erőért, biztatásért mindig visszakanyarodnak a gyökerekhez, hogy aztán újult erővel induljanak tovább, megőrizve emlékeiket és megújítva hagyományaikat.

Bánfalvi László

Igó István népdalgyűjtéseit bemutató könyv címlapja

Dr. Tari Lujza

Dr. Kiss Miklós 90 éves

Bánfalvi Lászlóné

Dr. Kiss Miklós dédestapolcsányi állatorvos tavaly töltötte be 90. életévét. A szülőfalujában élő állatorvos a Bükki-hegyhát és a Bán-völgye vidékének ikonikus alakja, akinek otthonában található az országos hírű, több mint 50 éve gyűjtött, közel kétezer darabos cserép- és keménycserép gyűjtemény. Kiss Miklós a maga örömeire kezdte a gyűjtést, ami az eltelt évtizedek alatt szenvedélyévé vált. A gyűjtemény nagy része az egykori (bél) apátfalvai keménycserépgyárban készített termékekből áll, melyeket az iparművészet és a néprajz is számontart, de az egyes darabok féltett kincsei a gyűjtőknek is.

A sajátos díszítésű, népies keménycserép, a rózsás, szőlőfürtös, madaras és virágos díszítésű tányérok, korsók, kulacsok, tároló- és tálalóedények a gyár közel 100 éves fennállása alatt – 1843 (más források szerint már 1832) és 1927 között – számtalan változatban kerültek a főként falusi és kisvárosi otthonokba, de vásárokbá, búcsúkra is nagy mennyiségben gyártottak kisebb ajándék- és emléktárgyakat.

A gyűjteményben vannak cserépedények Hol-lóházáról, Telkibányáról, Miskolcra, Városloádról és Farkaslyukból is, de gömöri és alföldi fazekasmesterek munkái is megtalálhatók itt. A cserépedények mellett látható még – megidézve a szülőföld és a gyermekkor egykori életét – sok régi

paraszti szerszám, mindennapos használati tárgy is a több helyiséget magába foglaló kiállítói térben. A tulipános ládától kezdve a régi szuszékok, a jellegzetes palóc karfás padok, vagy a régi terménytároló ládák mellett bemutatnak még mives régi bútorokat és értékes régi könyveket is, melyek között egy 1661-ben készült Károli-féle biblia is található, nagyon jó állapotban.

A doktor úr előzetes bejelentkezés után szívesen megmutatja gyűjteményét otthonában a látogatóknak, de egyes darbjait korábban már sok tárlaton megcsodálhatták az érdeklődők Ózdon, Miskolcon, Kazincbarcikán, Szilvásváradon és Bélapátfalván is. Mindenhol nagy sikerrel! Az egyik vele készült interjúban fogalmazta meg, hogy minden tárgy egyformán kedves számára, egy azonban különösképpen értékes: az 1896-ban, a millennium évében készült korsó a legbecsebb, hiszen családi darab, nagyjapja, Kiss József neve olvasható rajta. A legemlékezetesebb kiállításának pedig a miskolci Herman Ottó Múzeumban az 1980-as évek elején rendezett bemutatót tartja, ahol olyan érdeklődés övezte gyűjteményét, hogy a betervezett 3 hónap helyett 9 hónapig tekinthették meg a látogatók.

Dr. Kiss Miklós gazdag életútja végigkísérte szinte az egész 20. századot. Szívesen emlékszik egykori dédesi tanítójára, Sümegi Lajos kántortanítóra,

Dr. Kiss Miklós

mert neki köszönheti, hogy tanulhatott, majd állatorvos lett belőle. Befogadta saját házába és családjába, így lehetett miskolci középiskolás diák, majd később budapesti egyetemista.

Szülőföldjén tanúja volt az elmúlt idők történéseinek, nagy változásainak, közben megismerte az itt élőket is. Előbb körzeti állatorvosként, majd főállatorvosként dolgozott évtizedeken át, tevékenyen részt vett a helyi közéletben, nevét tisztelettel és megbecsüléssel említik. A mai napig dolgozik, most is élénk közösségi életet él, találkozni lehet vele helyi sportversenyeken, de figyelemmel kíséri a térség vadászati- és borborsági tevékenységét is.

A páratlanul gazdag, csodálatos gyűjtemény igazi értékmentés, megyénk egyik különleges iparművészeti kincses-tára, hiszen a népművészet remekeit mentette meg a jelennek és a jövőnek. A B.-A.-Z. Megyei Honismereti Egyesület 2021 őszén szervezett egy kirándulást a Bükk-hegyháttra és a Bán-völgyébe, melynek során dr. Kiss Miklós gyűjteményét is meglátogatták a megye honismereti kutatói, ahol csodálatos élmény-nyel gazdagodhattak.

Isten éltesse dr. Kiss Miklóst sokáig jó erőben és egészségben, szerető családja körében, akik – az elhivatott gyűjtő nagy öröme – a jövőben is egyben kívánják tartani és gondozni e szép gyűjteményt a látogatók meglepedésére.

A gyűjtemény.

A képeket Burdigáné Csoma Mária készítette az említett 2021. évi egyesületi kirándulás alkalmával.

Felhasznált irodalom:

A Bán völgyébe és a Bükk-Hegyháttra kirándultunk Karvalyszky Andrea és Csirmazné Cservenyák Ilona beszámolója. *Szülőföldünk* 40–41. 122–124. https://borsodhonismeret.hermuz.hu/wp-content/uploads/2023/03/Szulofoldunk_40-41_4_4_.pdf?fbclid=IwAR31-MgbFpLlzz-LDk8viG9bCTUI7U16vMpg7AV-sXmFK92bpZnwEat6vxUYA

A belápatfalvai keménycserép. <http://www.belapatfalva.hu/a-belapatfalvai-kemenycserep>

Burdigáné Csoma Mária: Kirándulás a Bükk-Hegyháttra és a Bán-völgyébe. <http://borsodhonismeret.lapunk.hu/honismereti-kirandulas-2021-september-1202480>

Detzky Anna: *Nyolcvan fölött is gyogyít.* https://www.boon.hu/vezeto-hirek/2020/06/nyolcvan-folott-is-gyogyit?fbclid=IwAR1NWj5py913SAp-LqU_y42uWecog1NuffYK0saJkP29d-GvO8jKoCmdG50

Dr. Kiss Miklós 90 éves. Bánfalvi Lászlóné Facebook-bejegyzése <https://www.facebook.com/nekenezseny/posts/pfbid02jBbsS-MBXH2qeeB9KpNpmf4vg17kYgTRWHW61DiE4qX3vCcSsWnLMzKDpo9a8EE911>

Dr. Kiss Miklós a Belápatfalvai Keménycserép Fesztiválon. Videó: Tóth Balázs. Heves Megyei Hírlap <https://youtu.be/TlpcjRzRc4>

Mentusz Károly: *Régi fazekasok kincses-tára az Élmények Völgyében.* https://turizmusonline.hu/cikkek/belfold/regi_fazekasok_kincses-tara_az_elmenyek_volgyeben.html

Rendhagyó kiállítás az ÉRV Zrt. Székházában. <https://www.ervzrt.hu/hirek-esemenyek/rendhagyok-kiallitas-az-erv-zrt-szekhazaban/>

Megemlékezés és koszorúzás Bánhid József színművész sírjánál

Hideg Ágnes

2023. június 5-én egy megemlékezéssel egybekötött koszorúzásra gyűltünk össze Bánhid József sírja körül a miskolci Mindszenti római katolikus temetőben. A megemlékezés és koszorúzás apropóját két dolog adta; egyrészt 2023-ban a miskolci színház megalakulásának 200. évfordulóját ünnepeltük, másrészt Bánhid József, a Miskolci Nemzeti Színház örökös tagja ötven éve, 1973. június 12-én távozott az élők sorából. Miután a művészek Miskolcon nem volt családja, rokona, az évtizedek során sírja nagyon elhanyagolt állapotba került. E rendezetlen helyzet megoldásaként a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület vállalta, hogy a sírt kitakarítja, virágokkal beülteti és így környezetével együtt méltóvá teszi a benne nyugvó személy emlékéhez. De ki is nyugszik e sírhant alatt?

Bánhid József színész neve az 1940-es évektől kezdve a helyi színházi rovatokban gyakran szerepelt, hisz vége-hossza nem volt azoknak a daraboknak, melyekben játszott. A város mindenki által jól ismert és szeretett Jóska bácsija, Benedek Miklós újságíró szavaival élve *az utolsó miskolci bohém* volt. De nemcsak őt szerették, hanem ő is szerette a várost, sőt, végül már miskolcinak érezte magát, annak ellenére, hogy Aradon született, és onnan elindulva számtalan más városban is szerepelt. Először az 1918–1919-es évadban Palágyi Lajos szerződtette Miskolcra, de

*A 75 éves Bánhid József 1964 szeptemberében
(HOM HTD 73.217.1.)*

*Bánhid József Švejk, a derék katona című
színműben Palivec kocsmáros szerepében
(HOM HTD 73.217.1.)*

ekkor még csak két évig maradt itt, 1920-tól már Debrecenben játszott. Legközelebb 1939-ben került újra a városba, és ettől kezdve véglegesen miskolcivá vált. Jobbnál jobb szerepek, karakterek sokasága fémjelezte nevét szűkebb pátriánkban. Derűs történetei, a vele megesett apró érdekességek közszájon forogtak. Napközben rendszerint a Roráriusz cukrászdában üldögélt, majd délután átsétált a Bányász klubba, esténként pedig a színházban játszott. Így teltek napjai.¹ 1949-ben Miskolc városa *A Miskolci Nemzeti Színház örökös tagja* címet adományozta neki. Érdemei elismeréseként 1958-ban a *Szocialista kultúráért*, 1963-ban pedig a *Munka Érdemérem* kitüntetést kapta.² Egész életében komolyan, lelkiismeretesen készült minden feladatára. Partnerei a legjobb kollégának tartották, akire mindig lehetett számítani a színpadon és az életben is.³

¹ Benedek 1988.

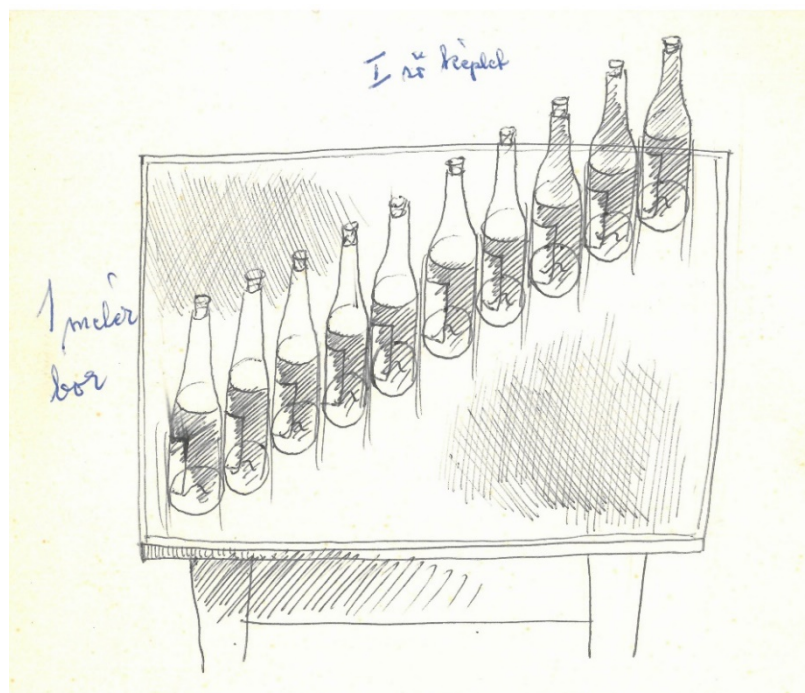
² Benedek 1963.

³ Gyarmati 1971.

Egyedül élt, úgy tartották a városban, hogy sosem volt felesége. Ez azonban nem így volt! A Herman Ottó Múzeum Helytörténeti Adattárában található egy kézzel írott életrajz, melyet maga a színész írt 1964-ben, az akkori múzeumigazgató, Komáromy József felkérésére. Neki nem *kapcsos könyve* volt, hanem *spirálfüzet*! A füzetbe írt 78 oldal visszaemlékezései közt kétszer is megemlíti, hogy nős volt. Első házasságáról így írt: *Itt Pécsen én is elvettem feleségül egy színésznőt, Aranyosi Mancit naivát, sajnos rövid pár év múlva veselobgyulladásban meghalt.*⁴ Második felesége 1935-ben rákban halt meg Budapesten.⁵

Magánéletéről ezeken kívül többet nem írt. A spirálfüzet azonban sok érdekes egyéb epizódot is tartalmaz. Jóska bácsi mesél a kezdetekről, amikor édesapja kitagadta, mert fia a csepűragó színészetet választotta hivatásául, meg az első szerepéről, amikor ijedtében más, kacagtató szöveget mondott el az eredeti helyett. Aztán kezdő színészként hogyan vették fel egy kolozsvári kiskocsmaszaltársaságába, ahol a felvételi kritérium egy méter bor megfizetése volt.⁶

A színészmesterséget egyébként Kolozsváron, Janovics Jenő színigazgató magániskolájában tanulta. Kolozsvár után következett a többi állomás: Nagyvárad, Temesvár, Dés, Marosvásárhely

Egy méter bor – Bánhid József illusztrációja (HOM HTD 73.217.1.)

⁴ A színésznő polgári neve Muszka Mária volt. A pécsi polgári anyakönyv 1912. március 12-i másodpéldányának házassági anyakönyvében olvasható, hogy Bánhid József és Muszka Mária színészek házasságot kötöttek. (FamilySearch)

Szatmárnémeti, Győr, Pécs, Kassa, 1918-ban Miskolc, utána Debrecen, Budapest, ahol olyan színészekkel játszott együtt, mint Rózsahegyi Kálmán, Csontos Gyula, Somlai Artúr és Bajor Gizi. Majd a végállomás: 1939-től Miskolc, ahová Földessy Géza színigazgató hozta magával rendezőnek és színésznek. A spirálfüzet közel ötven oldala ezután a miskolci évekről mesél, melyek Jóska bácsi élete történetének egy-egy hangulatos eseményét tárják az olvasó elé. Az élettörténet 1964-ben ér véget, de ezután még kilenc év adatott a művésznök, hogy naponta elfoglalja szokásos helyét a Roriban, majd miután azt lebontották az Avasi Kávéházban, ill. a Bányász klubban. Vasegészsége szinte élete végéig megmaradt; rövid betegeskedés után 85 éves korában hunyt el. Temetésén a Diósgyőri Vasas fúvószenekar játszott a gyászindulót, búcsúzott tőle a város vezetősége, Orosz György főrendező és Máthé Éva színművésznő. Miközben koporsóját lebocsátották a sírba, egy cigányzenekar játszott kedves dalait és szerepeiben énekelt Dankó-nótáit.⁷

A 2023 júniusában tartott megemlékezésen Titkos Sándorné, a Honismereti Egyesület elnöke köszöntötte az egybegyűlteket, a Miskolci Pincék Dalárdájának tagjai bordalokkal színesítették az eseményt, ezzel is felidézve Jóska bácsi alakját,

aki egész életében szerette a jó ételleket, italokat, és mindig szívesen időzött a vendéglőkben és az avasi kiskocsmákban. Végül a Honismereti Egyesület tagjai és a Miskolci Nemzeti Színház képviselőiben Méder Noémi sajtókommunikációs munkatárs elhelyezték az emlékezés koszorúit. A helyszínen a fotókat Gálos Mihály Samu fotóművész készítette.

A Honismereti Egyesület kezdeményezésére 2023-ban elindult Bánhid József sírjának védetté nyilvánítása, ami 2024-ben eredménnyel zárult. A spirálfüzet tartalmát pedig – reményeink szerint – a Herman Ottó Múzeum a jövőben közkinccsé teszi!

Köszönet illeti azokat, akik a színész sírjának rendbetételénél és a megemlékezésen közreműködtek! Közöttük voltak egyesületi tagok és lelkes lokálpatrióták:

⁵ HOM HTD 73.217.1. Első feleségéről a 17. oldalon, második feleségéről a 29. oldalon ír.

⁶ Erről még rajzot is készített, amiből kiderül, hogy az egy méter bor kb. 10 liter bornak felelt meg úgy, hogy állósan teleraktak egy asztalt üvegekkel.

⁷ ÉM 1973.

Bodnár Mónika, Forintos Judit, Hermann Mariann, Hideg Ágnes tagok, és Gáspár Mihályné, Hideg Lóránt, Kolozsvári József. A Dalárda részéről Dr. Tóth László, Holló Gyula, Borbély Béla, Dr. Jacsó Pál, Mokrai Attila, Németh László, Tóth Levente Dániel, Berta Béla és Gömöri Károly.

Hivatkozott források és irodalom:

FamilySearch

HOM HTD 73.217.1. – Bánhid József színésznek, a Miskolci Nemzeti Színház örökös tagjának élettörténete 1905-től 1964-ig

Benedek 1963 – Benedek Miklós: Jóska bácsit kitüntették. *Északmagyarország* 1963. 198. sz. 6. o.
 Benedek 1988 – Benedek Miklós: Az utolsó miskolci bohém. *Észak-Magyarország* 1988. 139. sz. 6. o.
 Gyarmati 1971 – Gyarmati: Bánhid József örökös tag. *Déli Hírlap* 1971. 292. sz. 2. o.
 ÉM 1973 – Végső búcsú Bánhid Józseftől. *Észak-Magyarország* 1973. 139. sz. 8. o.

Miskolci Pincék Dalárdájának tagjai bordalokkal emlékeztek Bánhid József színészre (1. sor balról: Dr. Tóth László, Holló Gyula, Borbély Béla, Dr. Jacsó Pál. Hátsó sor: Mokrai Attila, Németh László, Tóth Levente Dániel, Berta Béla és Gömöri Károly).

Titkos Sándorné, a B.-A.-Z Megyei Honismereti Egyesület elnöke köszönti az egybegyűlteket. Fotó: Gálos Mihály Samu (Miskolci Nemzeti Színház)

Út az oltárig – Kis István atya Nyíregyháza díszpolgára

Csirmazné Cservenyák Ilona

Kis István atya.

Forrás: <https://www.magyar-kurir.hu/hirek/harminceves-nyiregyhazi-szent-imre-iskola>

Örömmel vettük a hírt, hogy 2022. augusztus 20-án a mezőkövesdi születésű Kis István pápai prelátus atyát, plébánost, hitoktatót a nyíregyházi önkormányzat a nagy odaadással végzett papi hivatásáért, az éven keresztül a városért végzett önzetlen, segítőkész munkájáért, különösen a 30 évvel ezelőtt megalapított Szent Imre-iskola létrehozásában betöltött szerepéért *Nyíregyháza Város Díszpolgára* címmel jutalmazta. Dr. Kovács Ferenc Nyíregyháza polgármestere az átadáson többek között kiemelte, hogy élete, hite mindenki számára példaértékű. Ebből az alkalomból szeretnénk egy rövid keresztmetszetet adni életéről, munkásságáról.

Ki ültette el szívében a gondolatot, hogy a papi pályát válassza, mire emlékszik vissza szívesen?

Nagymamám volt az első, aki segített hivatásom kialakulásában. Kenyérsütéskor apró cipókat is süttött. Köpüléskor az íróba apró kis vajdarabkákat tett. Disznóöléskor egy-egy hurkát és kolbászt is csomagolt. Megkért, hogy vigyem el a szegényeknek. Kimondhatatlan öröm töltötte el a lelküket, amikor az ajándékokat átadtam. Akkor éltem át először, hogy nagyobb öröm adni, mint kapni. Ennek szellemében élem papi életemet is.

Milyen volt a gyermekkor, hogyan éltek a szülei, nagyszülei, testvérei?

Hatan voltunk testvérek. Édesapámnak Miskolcra kellett menni dolgozni. Ő alkalmi munkát végzett, hogy a család éhen ne haljon, mert mindenünket be kellett szolgáltatni. Édesanyám emlegette, hogy lánykorában ő oltotta a meszet a kis templom és a szerzetesház építéséhez. Beszélt arról is, hogy a Bán unokatestvéreim, mint ferences barátok építették Egerben a szerzetesházat és a barátok templomát.

A hit meghatározta életét. Lehetett abban az időben hittant tanulni, vagy ezt az erős hitet más forrásból kapta?

Lehetett, csak meg kellett a tanároknak keresni a lehetőségeket. Hittantanárim Udvarhelyi János és Fellegi Sándor voltak. Vonzott a kis templom. Minden szombat és vasárnap hat libalegelőn 136 minisztráns kilométert gyalogoltam, hogy minisztrálhassak, és hogy szombatonként a szomszédos társammal igazi futballal futballozhassak. Müller atya volt a bíró.

Milyen volt akkor iskolába járni, kik tanították?

A négy általános osztályt Mezőkövesden, a Szent Imre Katolikus Általános Iskolában végeztem. Négy éven keresztül Tribusz Aladárné tanított. Nem tartott tehetségesnek, nem ajánlotta, hogy tovább tanuljak. Átmentem a Serház Iskolába. Matematikából jó voltam. Nyolcadik év végén az osztályfőnököm, Bulyáki behívatta édesapámat, hogy segíteni szeretne abban, hogy bejussak a Miskolcon lévő villamosipari technikumba. Édesapám válasza erre az volt, hogy *a fiam pap akar lenni, és a mezőkövesdi gimnáziumba jelentkezik*. Mindezt az osztályfőnök a jelentkezési lapomra ráírta és emiatt nem vettek fel.

Hogyan alakult ezután az élete?

Keresztapám segítségével elmentem a Miskolcon lévő cementipari vállalathoz. Mata József segéd munkása lettem. Őt elvitték katonának, én lettem a betanított szakmunkás. 174%-ot teljesítettem és sztahanovista lettem. 1200 Ft-ot kerestem havonta. Amikor a barátom nővére meghallotta, hogy én már dolgozó ember lettem, fölvilágosított, hogy a törvény értelmében a munkásokat föl kell venni gimnáziumba. Így is történt. Gimnazista létemre délutánonként az istállónkban kellett dolgoznom. Lovakat és teheneket gondoztam. Este, lámpa mellett írtam másnapra a puskákat. 1951-ben átcsúsztam az érettségim, majd fölvételt nyertem az Egri Hittudományi Főiskolára.

Mikor érezte először azt az inspirációt, hogy ön a jó Isten kiválasztottja?

Már gyermekkoromban, amikor ételt vittem a szegényeknek, megfogalmazódott bennem, hogy ezt a hivatást fogom választani. Ehhez az erős hittel élő családom és a környezetemben élők nagyban hozzájárultak. 1951-ig működhettek a szerzetesek Mezőkövesden, csak Pető atya maradt tovább. Ő tanított a latinra. A gondviselés úgy intézte, hogy azon az emlékezetes napon, egy buszon utaztunk Egerbe. Ment köszönetet mondani a püspök úrnak, hogy tovább maradhatott.

Engemet pedig elkísért a szeminárium bejáratáig. A következőket mondta: *Egyedül kell átlépned a szeminárium ajtaját, de soha ne felejtse el, hogy az Úristen nagy kincset bízott rád. Ez a szabad akarat. Ha Isten kezébe teszed le, boldog papi életed lesz, ha mások kezébe adod, állandóan gyötör a lelkiismeret.*

A lelki vezetőnk állandóan figyelmeztetett, hogy a fiatalok az életüket áldozzák a hazáért, a tisztelendő urakra is ez vár. Negyvenketten nyertünk fölvételt és huszonegyünket szenteltek pappá.

Kis István atyát nem könnyű történelmi időben, 1960-ban szentelték pappá. Az első szentmise kioskított szentképeken a következő jelmondatot lehetett olvasni: *Szívesen hozok áldozatot, sőt magamat teljesen feláldozom a ti lelketekért.* És valóban ennek szellemében élt és dolgozott.

Milyen volt a papi hivatásának kezdete, milyen tapasztalatokat szerzett, hol teljesített szolgálatokat, mielőtt Nyíregyházára helyezték?

A szentelés előtti éjszakát imádsággal töltöttem. Azért imádkoztam, hogy egy kis faluban plébános lehessen. Életem legnagyobb élménye az első misém volt. Utána tíz évig voltam káplán: Fényeslitke, Kállósemjén, Nyíregyháza 2 szolgálati helyeken. Itt akartak ávósnak beszervezni. Elszöktem és állandó rendőrségi felügyelet alatt végeztem a papi munkámat. Majd Besenyőtelken, BÉlapátfalván, Jászberényben, végül Polgáron voltam káplán. 1970-ben plébános lettem Kálmánházán, majd hozzám csatolták Hajdúnánást és Hajdúdorogot is. Hajdúnánáson plébániát, Hajdúdorogon papi pihenőt építettem. Kálmánházán plébánia építéssel kezdtem, és itt építettem az első Fatimai templomot. 1985. október 13-án szentelték fel. Erre Mezőkövesdről Kovács Mátyás vezetésével két busszal érkeztek a hívek.

István atyát a rendszerváltást követően, 1989-ben helyezték a nyíregyházi Szent Antal Plébániára. Kiemelkedő az itt eltöltött évek alatt végzett teljesítménye. A hitoktatás terén pl. csak Nyíregyházán 32 év alatt 240.000 gyerekek tartott hittanórát; a lelki segítségnyújtás terén, valamint a mindennapi istentiszteletek mellett jutott idő hiánypótló, maradandó létesítmények megvalósítására is. Hogy csak pár dolgot említsek: templomot, kollégiumot, szociális otthont épített és vezetett. Fő műve, ha lehet így mondani, a Kertvárosi templom építése.

Hogyan kezdte a munkát, milyen hatások érték, voltak-e segítők, milyen nehézségek adódtak a templomszentelés örömteli napjáig?

Megnyugvással tölt el, hogy Nyíregyháza-Kertvárosban fölépítettem a második Fatimai templomot is, külföldi támogatással.

István atya az egyik építést még be sem fejezte, már bele is kezdett egy másikba, a sokak által szívdobogva várt Főegyházmegyei Papi Szociális Otthon létrehozásába. Az intézménynek később igazgatója volt, jelenleg pedig lakója. Több Mezőkövesden szolgálatot teljesítő pap is ott töltötte meghitt nyugdíjas éveit.

Hogyan indult az építkezés?

1989 májusában személyesen fölkeresett Dr. Seregély István érsek atya. Elmondta, hogy a közelmúltban 70 pap ment nyugdíjba, építem föl Nyíregyházán a papi otthont. Két évig tartott az építkezés.

Kis István atya nyitott szemmel járt, mindig meglátta, hogy környezetének mire van szüksége. Az idősek mellett a fiatalokra is gondolt, hiszen a Szent Imre Katolikus Gimnázium alapítója és fenntartója is volt.

Most hogyan működik az iskola?

Az építkezés után Seregély István érsek atya újabb kérést intézett hozzám, jelezte, hogy 9 napom van arra, hogy a Szent Imre Katolikus Gimnázium részére a működési engedélyt megkérjem. Megkaptam, mellé 140 személyes kollégiumot is építettem. A gimnáziumnak 100 pedagógusa és 900 növendéke van.

Hogyan telnek nyugdíjas évei?

2012-ben nyugdíjba mentem és a papi otthon lelki vezetője lettem. Hétköznapiakon reggel 7 órakor, vasárnaponként 7 és 9 órakor misézek, melyekre a kinti hívek is bejöhetnek. November 10-én volt a Szent Imre Katolikus Gimnázium fölszentelésének 30. évfordulója. Ma is örömmel tölt el, hogy részt vehettem ennek a nagyszerű létesítménynek a létrehozásában, melyben a jövő nemzedékét tanítják és nevelik az életre. Jelszavam: *Én szívesen hozok áldozatot, sőt magamat teljesen feláldozom a ti lelketekért.* 74 beteg testvéremmel együtt készülünk az Istennel való találkozásra. Halálomat követően Mezőkövesden, a Jézus Szíve altemplomában várom a boldog föltámadást.

Millenniumi emlékmű

Offertáler-Havasi Béla

Három évtizede, hogy varsói ezredes barátom, Edward Michalovsky családjával „leköltözött” az Északi-Kárpátokba, Mezőlaborc (Medzilaborce), Komańcza vidékére. Napjainkban ez a szlovák-lengyel határ, korábban a történelmi Magyarország határzónája volt. 1995-ben – elfogadva barátom meghívását új szálláshelyének felavatására – alkalmam volt e kies tájjal való ismerkedésre is, melynek főszereplője az a határjelző szimbólum volt, amely a magyar millenniumi évforduló emlékére került felavatásra 1893-ban.

Az első találkozáskor szomorúság vett rajtam erőt. Az eltelt bő egy évszázad során történt történelmi változások viszatükrözték az említett, egykor határköként is szolgáló emlékmű hazátlanságát. Akkor, abban a pillanatban elhatározásra jutottam: ezt a történelmi ereklyét újjá kell éleszteni, mégpedig oly módon, hogy mindhárom nemzet sajátjának tekintse!

Elhatározásom végül sikerrel járt, bár eközben annyi nehézségbe ütköztem, amennyire nem számítottam. Aztán 2017 nyarán végül elérkezett a millenniumi történelmi emlékmű újraavatásának napja a krakkói magyar főkonzul és a kárpátaljai vajdasági magyar képviselőlet részvételével. Az obeliszk formájú történelmi emlékművön újra látható a magyar korona, a magyar címer és az államalapítás dátuma.

Arra utazó honfitársaim, álljanak meg előtte, ottlétükkel tisztelegjenek múltunk e kis szelete előtt!

*A 2017-ben megújított millenniumi emlékmű a galíciai-magyar határon.
(Fotó: a szerző magánarchívumából)*

*galíciai-magyar határ
rekonstrukció 2017.*

In memoriam

Fájdalmas veszteség érte 2023 nyarán egyesületünket. Három tagunktól kényszerültünk végső búcsút venni.

Dr. Hellebrandt Magdolna (1944–2023)

régész

Az elhivatott muzeológus, az elkötelezett régész 36 éven át dolgozott a Herman Ottó Múzeumban. Számos ásatáson vett részt, tudományos tanulmányok sokaságát írta. Kedvenc szakterülete a kelták, szkíták, császárkor volt, de szívesen részt vett a megye településeinek monográfiai munkálataiban, a régészeti terepbejárásokat ilyen esetekben is rendre elvégezte.

A Herman Ottó Múzeumtól 2007-ben vonult nyugdíjba, s ezt követően csatlakozott a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesülethez. Ismeretterjesztő publikációival támogatta a kisebb megtorpanást követően újrainduló *Szülőföldünket*.

A mindig mosolygó, jókedélyű, kedves Magdika hosszabb betegség után 2023. július 2-án hunyta le örökre a szemét, s július 7-én búcsúztattuk az Avasi református templomban, majd kísértük utolsó útjára a hozzá közeli temetőbe. Jósága, mosolya szívünkben él.

Fehér József (1952–2023)

irodalomtörténész

2023. július 15-én 71 éves korában elhunyt Fehér József, a sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeum nyugalmazott igazgatója, egyesületünk alapító tagja.

Fehér József az egykor Luka nevet viselő kis faluban, Bodroghalomban született. Bár ő és családja katolikus volt, mégis a jónevű, közeli, református gimnáziumban, Sárospatakon folytatta tanulmányait. Miután leérettségizett, a nyíregyházi tanárképzőben magyar-történelem szakos tanári, a debreceni egyetemen közművelődési képesítést szerzett. 1984-ben kinevezték az akkor megnyíló, megyei múzeumi hálózathoz tartozó Kazinczy Ferenc múzeum élére. Ezt az intézményt szinte

otthonaként szerette, innen vonult nyugdíjba 2014-ben, ekkor intézménye már a Petőfi Irodalmi Múzeum fiókjaként működött.

Múzeumi munkája (kiállítások, rendezvények, tudományos és ismeretterjesztő írások és előadások stb.) mellett számos civil szervezetnek volt aktív tagja. Említsük itt meg elsőként a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesületet, a Honismereti Szövetséget, a Móricz Zsigmond Művelődési Egyesületet, a Bodroghközi Művelődési Egyesületet, a Magyar Comenius Társaságot, a Sárospataki Wass Albert Kört, szoros kapcsolatot ápol az anyanyelvi mozgalommal, de legaktívabban talán a sátoraljaújhelyi székhelyű Kazinczy Ferenc Társaságban tevékenykedett, melynek alapító tagja, elnöke, majd tiszteletbeli elnöke volt. Állandó szerzője volt a Kazinczy Ferenc Társaság *Széphalom* címet viselő évkönyvének, egyesületünk periodikájának, a *Szülőföldünknek* és a Honismereti Szövetség által megjelentetett *Honismeret* című lapnak. E mellett könyvek szerzője, társszerzője volt, ez utóbbiak közül egyik legfontosabb munkájaként talán *Sátoraljaújhely lexikona* említhető.

Szakmai és közéleti tevékenységét számos kitüntetéssel és díjjal ismerték el. Szülőfaluja és fogadott városa, Sátoraljaújhely is díszpolgári címet adományozott számára, s megkapta egyebek mellett a legmagasabb honismereti kitüntetést, a Bél Mátyás Notitia Hungariae Emlékérmét (2002).

Fehér Józsefet 2023. július 24-én kísértük utolsó útjára a sátoraljaújhelyi temetőben, ahol nem sokkal korábban elhunyt felesége mellett nyert örök nyugalom. Szelíd, barátságos, mindig anekdotázó, jó kedélyű kollégaként, honismerőként őrizzük őt emlékezetünkben.

Dr. Kovács Dániel (1929–2023)

címzetes egyetemi tanár

94. életévében, 2023. szeptember 6-án kísértük utolsó útjára a sátoraljaújhelyi temetőben dr. Kovács Dánielt, a sokak által szeretett és tisztelt Dani bácsit, a pedagógust, irodalmárt, nyelvművelőt, szerkesztőt, honismerőt.

Kassa vonzáskörzetéhez tartozó kis községben, Abaújnádasdon (Trstené pri Hornáde) született a település – Szepességből odatelepült, ott birtokot vásároló – evangélikus földesurának gyermekeként. Középiskolai tanulmányait a kőszegi katonai alreáliskolában és a miskolci református gimnáziumban végezte. Ezt követően az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerzett magyar-angol szakos középiskolai tanári diplomát. Pályája – származása okán – nehézségekkel indult, családját politikai okokból kitelepítették a Hortobágyra. Ezért állást találni sem volt egyszerű feladat számára. Ám ő vérbeli pedagógus volt, egész életében tanított, sokféle iskolában és iskolán kívül is, leginkább saját példamutatásával. Tanított Perecesen a bányaiipari szakmunkásképzőben (1954), a zemplénagárdi általános iskolában (1955–1961), a sátoraljaújhelyi gimnáziumban (1961–1974), majd a sárospataki főiskolán.

A honismeret vonzásába – saját bevallása szerint – Zemplénagárdon került. Sokan segítették őt ebben a tevékenységben, mígnem az 1980-as évekre ő lett a megyei honismereti élet egyik legmeghatározóbb személyisége. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesületnek hivatalosan ugyan soha nem volt tagja, hiszen amikor az megalakult (1996), ő családi okokból már elköltözött a megyéből, mégis ezer szállal kötődött hozzánk, és térségünk honismereti életéhez. Egyrészt azért, mert a korábbi időszakban, amikor az még a Hazafias Népfront berkeiben működött, tíz éven át vezette annak honismereti bizottságát, jó kapcsolatot épített ki a megyei honismerőkkel. Évtizedeken át ő volt a kulcsfigurája a megyei honismereti pályázatok ifjúsági kategóriájának, a megyei helynévkutatásnak. Ő indította és szerkesztette a *Szülőföldünk* című megyei periodika első 16 számát, írásaival később is támogatta lapunkat, legutóbb a 2020-ban megjelent 38–39-es számba küldte el írását. Ő volt a szerkesztője a Kazinczy Ferenc Társaság évkönyvének, a *Széphalom*nak, s részt vett a Honismereti Szövetség folyóiratának, a *Honismeret*nek a szerkesztésében is. Emellett művelődéstörténeti tanulmányok, könyvek sokaságát írta. 2019 decemberében, amikor 90. születésnapján Miskolcon köszöntöttük, ő ajándékozott meg minket háromkötetesre tervezett életút történetének első kötetével. 2022-ben egy verskötetettel lepte meg tisztelőit.

Aktivitását, eredményes munkálkodását számos kitüntetéssel ismerték el, megkapta egyebek mellett a legmagasabb honismereti kitüntetést, a Bél Mátyás Notitia Hungariae Emlékérmét (1993).

Szeretete messze sugárzott, egykori tanítványai, munkatársai, pályatársai, barátai évtizedek

Dr. Kováts Dániel és Fehér József.

Forrás: Nyíri Péter 2024. május 11-i Facebook-bejegyzése: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=122140938908108797&set=ecnf.61553263928993>

Emlékpád Széchalomban.

*Felirata: Kováts Dániel és Fehér József, Kazinczy Ferenc szellemi örökösei emlékére.
(Forrás: Magyar Nyelv Múzeuma, Széchalom)*

múltán is mindig jó szívvel említették a nevét. Köszönjük, hogy ismerhettük, hogy az út egy részét közösen tehattük meg.

Fehér József és dr. Kováts Dániel évtizedeken át segítették egymás munkáját, nemcsak pályatársak, de jó barátok is voltak. A belőlük kiáramló szeretet visszazállt reájuk. Nem véletlen, hogy ugyan még egy év sem telt el azóta, hogy eltávoztak közülünk, szűkebb pátriájukban, Széchalom-

ban, 2024. május 12-én emlékpádot avattak tisztelőikre. Aki felkeresi Kazinczy Ferenc sírját, mostantól e padon megpihelve elmélkedhet nyelvünk különlegességén, honunk gazdagságán, vagy csak úgy egyszerűen örülhet az élet szépségének, valamint emlékezhet rájuk és más jeles elődökre.

Bodnár Mónika